Без мови немає нації

СЛОВО Просвіти

ч. 22 (242)
27 травня –
2 червня
2004 р.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА» імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

ТАРАСОВА ГОРА

"Щороку 22 травня біля Чернечої гори у Каневі..." Хотілося б, аби ці слова стали обов'язковими для державних мужів України. А ще більше — щоб могли владці, чесно поглянувши у вічі Тарасові, повторити його слова: "Ми не лукавили з тобою. Ми просто йшли. У нас нема Зерна неправди за собою".

Однак, як визнав голова Верховної Ради Володимир Литвин, який побував у Каневі 22 травня і виступав на мітингу біля Успенського собору: "Ми повинні докорінно змінити характер держави: не люди для держави, а держава для людей".

Голова Верховної Ради, безперечно, має рацію. Українці ще не жили в державі, яка б дбала про них, охороняла їх, пишалася ними. І — довіряла. Поки що ж про таку державу, либонь, не йдеться.

"Чому ж влада воліє, аби в неї був свій, окремішній від народу, Шевченко, своя дорога до нього?.." — подумалося, коли стерігала кортеж Голови Верховної Ради в супроводі семи (!) міліцейських машин. Якщо вже й Володимир Литвин, який після своїх безрезневих відвідин Чернечої гори написав Президентові болючого листа про катастрофічний стан шевченківської святині, остерігається такого уникає "натовпу", — а нинішнього року в Канів прибули тисячі й тисячі українців, — то про який діалог, про яку "державу для людей" ідеться? Якщо про ту, що — від Шевченка і за його заповітами, державу, що шанує свою національну самобутність, самодостатність, самовизначеність, то ось воно — її основа і сила: тернопільчани і кримчани, львів'яни і донечани, полтавці й рівненчани, черкащани й харків'яни, які обступили Тарасову гору, сконцентрувавши в своїх серцях національну волю й любов до того, хто 143 роки тому повернувся із мерзлої землі Петербурга в Україну, який заповідав "сім'ю вольну, нову..." Скільки разів, називаючи Тараса Шевченка Батьком, ми потім забуваємо питати себе, чиї ми діти, чим духом живемо, чи свідомі свого кореня і крові. Про це йшлося у виступах представників "Нашої України" — Павла Мовчана, Юрія Костенка, Оксани Білозір, Івана Зайця, Євгена Гірника, і, звичайно ж, Віктора Ющенка, який звернув увагу багатотисячної громади на те, що представники вищої виконавчої влади держави не прийшли до Шевченкової могили, і це свідчить лише про одне: той, хто не може цього дня піднятися на Тарасову гору разом із своїм народом, не вартий цього народу.

"Сьогодні ми побачили, що за 143 роки не поменшало українців, котрі щороку приходять вклонитися своєму Пророку", — сказав Павло Мовчан.

Їх побільшало — 22 травня було багатолюдним, громада — згуртованою, доброзичливою, спраглою щирого слова, сповненою надій на майбутнє. Народні артисти України Микола Мозговий, Діана Петриненко, Тарас Петриненко, поети, просвітяни (з-поміж них — десятки тих, хто активно будує Тарасову церкву), хорові колективи з усіх куточків України. Звичайно ж, хотілося б назвати всі імена, передати ту сердечну радість єднання, що охоплювала й благословляла кожного присутнього. Але назову лише найменшого серед нас — Тараса Ющенка, якому виповнювався 57-й день від народження і якого батько, Віктор, приніс до Кобзаря на плечі, у колисці. Софійка і Христинка — у вишиванках і стрічках — мужньо долали високі східці самі. Їхня мати, Катерина Ющенко, випромінювала спокій і довіру до тисячних поглядів і рук, що торкалися її дітей і чоловіка...

Що ж, можливо, ми маємо шанс сподіватися влади, яка ходитиме до Шевченка разом з українцями, якщо відновимо на цю найвищу любов і довіру — любов'ю й довірою.

● **Любов ГОЛОТА**
Фото **Ганни ОБОРСЬКОЇ**

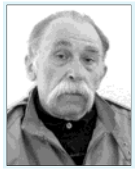

Напередодні 22 травня Андрій Нагорний разом із дружиною Валентиною та сином Юрієм внесли 1000 доларів (понад 5 тисяч гривень) на спорудження Тарасової церкви. На стрічці, якою були перев'язані гроші, зазначалося: "На спорудження Храму Божого біля святої могили Великого Тараса. Щоб волелюбний, незламний Дух Батька Тараса ширився по всій планеті і зносився у Всесвіт, а нас — українців — піднімав із колін і виводив із рабства. Хай буде чистою та велелюбною ця дорога до Храму!"

ОФІЦІЙНО

КИЇВСЬКОМУ МІСЬКОМУ ГОЛОВІ п. ОМЕЛЬЧЕНКУ О. О.

Шановний Олександре Олександровичу!

Просимо Вашого розпорядження щодо збереження й неухильного дотримання при використанні інформативно-дикційного оформлення історично усталеного терміна "Дорогожичі" в місті Київ. Ця назва станції метро походить від назви прадавнього південно-західного сектора столиці, він нині злився з Сирцем, Шулявкою, Лук'янівкою, і автентичний наголос тут — на передостанньому, четвертому складі слова — "**жи**".

Така вимова зберігається незайманою в назві вулиці Дорогож**и**цької і є природною, бо смислове її значення — від давньоруського слова "**жичи**", тобто "**жити**". Справді, на найбільш загрозливому південно-західному напрямі оборонних потуг міста Кия **жити** було дорого: цим шляхом найчастіше сунули на княжий град навали західноєвропейських поневолювачів Руси-України. Вони руйнували життєво важливі набутки киян...

На жаль, новобудовам нашого міста часом надавалися назви, символи, характеристики без належного наукового обґрунтування, — але добре, що історичне значення починає, хоч і повільно, брати верх над безпам'ятством деяких впливових структур. І хотілося б, скажімо, щоб станція метро "Тараса Шевченка" змінила свою назву — може, на "Почайну", бо така річка тут похована разом із джерелами. А станція "Тараса Шевченка" щоб була там, де стоїть уже відреставрована церква, в якій кияни прощалися з Великим Кобзарем, на Поштовій площі. Та й "Центральний стадіон" міг бути "Олімпійським".

Нині ж просимо Вас втрутитися й подбати, щоб станція метро "Дорогожичі" називалася не перекрученою говіркою, а мала наголос на 4-му складі "**жи**" — "Дорогож**и**чі", і наперед дякуємо від імені корінних киян за увагу до мовної літописної історії міста. З повагою —

● **Іван ЮЩУК,**
професор, завідувач кафедри слов'янської філології Київського Міжнародного університету, заслужений діяч науки і культури;
Олександр ПОНОМАРІВ,
професор Київського Національного університету імені Т. Шевченка, академік Академії Вищої школи;
Анатолій ПОГРІБНИЙ,
професор Київського Національного університету імені Т. Шевченка, академік Академії Вищої школи

ЗВЕРНЕННЯ

Шановні краяни-громадяни України!

Ми, учасники Івано-Франківської обласної науково-практичної конференції "Державна мова. Стан і проблеми. Соціально-правовий аспект", закликаємо Вас задуматися над тим, чому маємо всього 5—10 % на ринку друкованої продукції українською мовою, чому україномовними є (і то сумнівного змісту) всього менше чверті телепрограм, чому державна мова все менше застосовується на престижній роботі, чому на ринках, у транспорті, в кафе голосно звучить низькопробна російськомовна пісня і не чути української в нашому прикарпатському краї; звідки взялися чужі назви магазинів, кафе та різних фірм. Престиж державної мови помітно падає, і це вже відчутно в Західній Україні, де українська мова традиційно є рідною для більш ніж 95 % населення. Це викликає занепокоєння щодо збереження рідної мови, адже ці процеси взаємопов'язані. Наші діти виростають під впливом чужої російськомовної інформації, марнуючи час перед телевізором, і не можуть знайти серед друкованого слова рідного, українського.

Не гоже нам, українцям від роду, терпіти засилля чужої мови і культури! Ми можемо багато змінити, захищаючи рідну мову, як свідомі громадяни України, захищаючи українську мову щодня і щогодини, передовсім, як державну. Треба знати право державної мови та обов'язок громадянина, застосовувати її в усіх видах суспільної діяльності, тобто на роботі, в магазині, транспорті тощо. Ми маємо право вимагати від інших громадян спілкування державною мовою не лише в державних установах, але й у громадських місцях, і маємо право відмовитися від спілкування іншою мовою. Хто змушує нас купувати чужомовну періодичну пресу? Ми не повинні купувати товар у магазинах, де продавець звертається до нас не державною мовою, і варто сказати йому про це. Берімо приклад із громадян країн Прибалтики, адже ми маємо таке ж право й аналогічні обов'язки, але іноді сподіваємося, що все зміниться саме собою, без нашої участі. Згадаймо про моральну відповідальність перед мільйонами жертв українських патріотів, які зі сльозами на очах мріяли про вільну Україну!

Нам не треба жертвувати нічим, лише кожному виконати громадянський обов'язок: своєю активною позицією, силою впливу, в тому числі — державних структур та громадських організацій, домогтися пошанування державної мови, опираючись на Конституцію, Закон і підтримку "Просвіти".

Задумаймося над цим, панове Українці!

За дорученням учасників конференції —

● **Степан ВОЛКОВЕЦЬКИЙ,**
голова Івано-Франківського ОО ВУТ "Просвіта"

СТВОРЕННЯ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ «ПРОСВІТИ»

Фото Г. Оборської

Тепер Київська обласна "Просвіта"

20 травня у Спілці письменників України відбулася конференція представників районних організацій Київської області Всеукраїнського товариства "Просвіта".

Йшлося про створення товариства в Київській області та обрання його обласного голови.

Делегати конференції одностайно зголосилися, що необхідність створення такого осередку давно назріла, бо, щоб охопити просвітянською роботою міста та села Київської області, варто створювати окремий штаб, посаду відповідального секретаря, який міг би вдало зорганізувати роботу, тощо.

А от щодо виборів голови, то представлені були дві кандидатури — Василя Клічака й Леоніда Ковальчука. Після обговорення більшістю голосів було обрано на цю почесну й відповідальну посаду Василя Йосиповича Клічака, директора видавничого центру Товариства, викладача Інституту журналістики, редактора й поета.

Виступаючи у своїй "дебютній" промові, Василь Клічак засвідчив, що докладе належних зусиль, аби містечка й села Київської області стали відомі просвітянською діяльністю, пропагандою рідної мови, знань з історії нашої країни, вільним вибором нашого політичного майбутнього.

● **Людмила ІЛЬЄНКО**

ШУКАЙМО СКАРБИ ПІД БАТЬКІВСЬКИМИ ВІКНАМИ!

Роздуми над поетичною збіркою "Пелена" Василя Клічака

В яких туманах, у яких вітрах
блукає кінь, невидимий,
мов страх?
Куди його, самотнього, несе?
Де він траву столочену пасе?

У прожитому часі мені здаються найцікавішими моменти, означені філософським прозрінням, своєрідні спалахи думки, емоцій, любові... І саме вони постають у пам'яті, висвітлюються крізь роки, затягнені пеленою, є справжнім надбанням людини. Цей кінь може символізувати мандри людини в океані духу, пізнання життя... Для кожного образ може означати щось своє, важливе. При всьому трагізмі життєвих ситуацій момент, коли приходить прозріння вищих істин, — просвітлений:

— Тату! А коли вам
жилось найкраще?
— Сорок днів! —
коли німці втекли,
а москалі ще не прийшли.
Ото життя було!
— Отакої!
Але ж була війна.
— Зате була воля.
Справжня воля...
Цінуй, сину, волю понад усе.

Одна з найважливіших можливостей поезії — упіймати таку мить і відтворити її. Такі миттєвості у збірці Василя Клічака "Пелена" — не рідкість, тому вона вражає, як кожне відкриття:

Під шум тендітних молодих беріз
сп'яніло серце і само незчулось,
як опинилось враз на острівці,
тім острівці, єдиному на світі.
Його вмістити можна у руці —
твоїй руці — і там його сповити...

У збірці є поезія римована й неримована — серце сприймає все, якщо слово — влучне, а почуття — непідробні. Це справжні уроки життя, уроки, які вражають і запам'ятовуються. В одному вірші можна передати все людське життя, сконцентрувавши його в місткому образі. Як от життя Миколи Іванчука, Василевого сусіда, на обійсті якого після його смерті Василь вирубував хащі з бузини та кропиви:

Дзенькнула коса
об жовті цеглини із польським
написом.
Древні, дірчасті,
неначе сало,
яке роками зберігав Микола
у скрині.

А коли на свят-вечір
готували вони з Катрусею вечерю,
у каструлі спливали черв'яки.
Зачиняли браму од колядників...

Коли пішло в небуття це порожнє життя, те місце "стало світлом, що єднає ліс із маминими вікнами". Що тут ще можна додати? Відтинок у десятки років умістився в кільканадцяти рядках.

Інший вірш — інше життя. Влучно передане, також кількома словами. Але, на відміну від попереднього, воно викликає повагу, гордість за силу, міцність і красу людського духу:

Цей чоловік гарячий, як смола,
що не одразу на даху холоне.
Нелегко бути лицарем тепла,
здавалося, коли кував він коні...
Розказує, розказує старий
і закіптюженого лоба витирає.
Стоїть, як дерево, що обійшли
вітри,
і в яр глибокий з усіх сил
штовхають...

Я люблю короткі жанри: притчі, новели, вірші, де кількома рядками можна передати ситуацію, варту цілого роману. Саме ними цінна нова збірка Василя Клічака.

Навіть із такого письменника, як Пауло Коельо — афористичного, метафоричного, притчового — Василь витяг квінтесенцію: ніби приснився йому сон, що десь у далеких Гімалаях, біля однієї з вершин Непалу закопано скарб. Він із групою "відчайдухів з України" їде туди, знаходить загорнутий папірус, а там написано:

У Підкарпатті є невеличке
поселення,
а в ньому Копана гора.
У ній наші предки закопали
скарб...
Сон обірвався.
Копана гора дивиться у вікна
батьківської хати...

На відміну від Коельо, Василь випускає всі пригоди, труднощі, несподіванки, які, звичайно ж, трапилися з українськими подорожніми на шляху до Гімалаїв і назад. А скарб, виявляється, був зовсім поруч. Можливо, нам усім пильніше треба поглянути в свої вікна, навіть не полінуватися обійти навколо батьківської хати — скарби, напевно, закопані саме там!

Хочеться побажати Василеві нових успіхів на поетичній ниві — й не тільки. Щойно його обрали головою обласного об'єднання "Просвіта". Успішної розбудови просвітянських структур!

● **Надія КІР'ЯН**

ВКРАПЛЕННЯ ПОЕЗІЇ В СТУДЕНТСЬКОМУ ЖИТТІ

До аудиторії заходять четверо: дві жінки і двоє поважних чоловіків — для них ця зустріч така ж хвилююча, як і для першокурсників медколеджу. З першої хвилини стала відчутною тепла атмосфера, якесь особливе розуміння і зв'язок між виступаючими та тими, хто прийшов послухати. Щиру посмішку викликали почуттєві, лірично-романтичні вірші поета — голови обласного об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка Олега Олексюка. Він же представив аудиторії голову обласного осередку "Молода Просвіта" — автора цих рядків, яка знайшла в юних серцях студентів завзяту підтримку й зацікавлення.

Порівняла екологію води з чистотою людської душі Лідія Кістеньова — президент продюсерського центру "Мега-шоу". Особливі настроєві почуття, бурхливі, жваві оплески юних слухачів викликав Василь Мелещенко — поет, тележурналіст, заслужений працівник культури України. Студенти щиросердно сприймали дотепні жарти Василя Михайловича і розчулювалися від його емоційної лірики. Єднання молоді з українською поезією відбулося. А це — завжди приємно і хвилююче. З теплими мудрими словами звернулася до гостей викладачка медколеджу О. В. Марчук.

Зустріччю з поетичним словом розпочався тиждень української мови та літератури і в Херсонському політехнічному коледжі. Студенти мали нагоду поспілкуватися з поетом і тележурналістом Валерієм Куликом. Ось які враження справив Валерій Павлович на студентку коледжу, молоду просвітянку Ніну Печурову: "Це дуже талановитий поет і просто цікава людина. Я пишаюся тим, що він наш земляк". Після декламування поезій на поета очікували запитання. Студентів, зокрема, зацікавила муза Валерія Кулика. Поет розповів, що до написання віршів його надихають дівчата, краса природи і знаменні події, та пообіцяв, що обов'язково створить поезію і про цю зустріч.

Утішно, коли жваве й цікаве студентське життя наповнюють вкраплення української поезії та миттєвості єднання з рідною культурою.

● **Любов ЄРЬОМІЧЕВА,**
голова обласного осередку ВМТО "Молода Просвіта", м. Херсон

"Було таке діло, шив збрую. Осьдечки тут, поряд, одна була ферма, там друга, третя, ще одна — рільнича бригада, де теж коні були. Коні на фермі, коні на свинарнику. І все я обслуговував. Другого шорника в колгоспі не було. Скільки коней було в колгоспі? М'о сто, а м'о й більше. Багацько було коней. Потім менше, менше, а зараз, мабуть, жодної шкапи не зосталося. Бо я вже три роки з хати не виглядав. Ноги не ходять..."

Чи знає старий шорник, що сьогодні немає не тільки коней, а навіть самого колективного господарства? Там, де були корівники і стайні, — лише стіни, які ховаються у непролазних хащах бур'янів. Помирає село. Мало не кожен другий двір — пустка. Чи то голодомор, чи зона чорнобильська, чи, може, пошесть яка звалилася на тутешні місця. Село наполовину вимерло. Куди вже там про коней думати. Люди хоча б не всі вимерли!

Дід розповідає, що йому, єдиному в селі шорнику, на плечах якого в прямому розумінні трималися колгосп, платили "цілих 35 рублів". "Великі гроші". Головне — регулярно. Головне — платили. Нагадаємо, було те в епоху "паличок"-трудоднів. "Строго було, — говорить дід Іван, — щоб було все справним, за цим слідкували тільки так! Коней було багато, але навіть у ті часи шорників не вистачало". До шорника Івана Неживого приїздили замовники з усього району. Навіть із Західної України, розповідає Іван Тимофійович. Коней у тих краях багато, їх там люблять, інший транспорт у горах просто не пройде. Але очевидно, шорників не вистачало.

Навчитися виготовляти збрую може не кожен, хоча справа, на перший погляд, здається нехитрою. Гарний шорник думає, насамперед, про коня. Неякісно виготовленою збруєю коня можна покалічити. Гострі краї залізних деталей, кільця, напівкільця, пряжки, шпеньки, дужки та інша "фурнітура" повинні бути гладенькими, без задирок, вибоїн. Наприклад, лямка для упряжі складається з двох так званих "подушок" — нагрудної та шийної, які мають два шари повсті, обтягнутої м'якою шкірою. Для того, щоб рубці на пошитій чи відремонтованій упряжі не натирали шкіру тварини, шорник розгладжує їх оправкою чи гладилкою — залізним брусом. Для того, щоб ремені не були гострими, по краях роблять рифлення — зачищають спеціальним бруском — дорожником.

Сироту Ванька шорній науці ніхто не вчив. Мало того, що сирота, ще й з дитинства інвалідом став. Відтак зрозумів: без ремесла не проживе. Тому бігав до дядька Івана Сидоренка, крадькома з-за плеча придивлявся, як той орудує шилом і шорницькими обценьками-кліщами, як хомути вправно майструє та сідла ремонтує. А теперь ось нікому не потрібен дід Іван. Ні він, ні його ремесло. "Поки коні були, і я був потрібен. Не стало коней, і моя робота закінчилася".

— Іване Тимофійовичу, коні де-не-де ще збереглися, звідки ж шорні вироби?

— У сусідніх селах до сих пір користуються тим, що я колись зробив. Кілька днів тому хлопці приходили: "Діду, відремонтуйте!" Зараз для коней ніде нічого не купиш. Та й шкода викидати те, що майже десять років прослужило! Не можу, кажу, хлопці, бо руки вже навіть шило не втримають!

— Чого ж вони самі не навчаться? Невже не було охочих залучитися до шорної справи?

— Що Ви, ні в кого з молоді навіть і на думці такого не було...

ЦЕ ДИВО — КОНІ!!!

Над містом тепле поліття. Сонце скотилося на третій пруг. На зупинці чималий гурт. Тільки-но до залізничного вокзалу підійшов приміський, і на площі Слави, біля Південного вокзалу Полтави, сила-силенна люду. Хто з дачі, хто з приміського села до міста в справах. Жінка в квітчастій хустині, мабуть, корівниця, витягла з тлумка калачик, відкусила крадькома. На почіпках жилавий дебелень, помережаний татуюванням. Погляд вовкуватий, як зараз модно, — лисак. Поквапом суне п'яний, як ніч, чаркодуй у заяложеному лахмітті, лається по матері, аж вуха в'януть, а від самого за кілометр тхне. А он краля — на перший погляд, рубенсівська Даная — улещує курлапого, опецькуватого малюка: "Ну трішечки, трішечки, з'їж коржика!" Звичайна проза життя. Звичайні люди.

Аж ось раптом "цок-цок-цок". Дивлюся і очам не можу повірити — пара коней. Справжня бричка! Неначе з казки! Неначе дивний сон! То в нас, у Полтаві, приватний підприємець Сергій Лебедєв діток катає. Він — людина, залюблена в коней. Вихідного дня чи у свято біля обласного театру імені Миколи Гоголя завжди черга, щоб покататися. Діти від коней у захопленні!

А той, хто бажає подивитися на справжнє диво, може приїхати в село Дібрівка Миргородського району, де кожного року другого травня відбувається справжнє кінно-спортивне свято, куди збираються поціновувачі коней із усієї України. Тут можна побачити справжніх орловських рисаків, вирощуванням яких ось уже більше ста років займається Дібрівський завод, а також повболівати на перегонах, подивитися, що таке виїздка. Утім, погляньте краще на світлини. Кажуть, ліпше раз побачити, аніж десять почути.

● **Анатолій НЕДАВНІЙ,**
м. Полтава

На світлинах: *бондар Іван Єщенко; шорник Іван Неживий; кінно-спортивне свято в Дібрівці цього року.*
Фото автора

МАЙСТЕР ЩАСТЯ

Майстер — це той, хто вміє надати хаотичному матеріалу довершеної форми. Кожен його виріб — новий і неповторний акт Творення. Навіть якщо це, здавалося б, звичайна річ... Яка таїна ховається в кожній із них — зробленій руками, з часточкою творця в собі?

Коваль Богдан Попов — міський хлопець. Та між тим зацікавився ковальською справою, вчився у майстрів із різних реґіонів України, які ще зберегли секрети цього ремесла. Крім того, він іще й цікавиться питаннями екологічного дизайну (створення екологічно доцільного середовища проживання людини).

У маленькій кузні в Пирогові Богдан кує підкови. Та навіть у цій буденній справі відчувається якась загадковість. Недарма ж у давнину ковалі вважалися незвичайними людьми, мало не такими, що володіють магічною силою. Це й зрозуміло, адже хто ще так уміє співпрацювати з непокірним і волелюбним вогнем? Використовувати енергію стихій — крім вогню, ще й води і металу... Коли в боротьбі цих енергій, завдяки вмінню майстра, народжується нова річ — хіба то не диво? Звичайна підкова — загартована в полум'ї та воді — справжня "мандрівниця". Скільки доріг нею ходжено... А ще, як відомо, підкова — символ щастя. Хто ж не мріяв його віднайти... А воно, виявляється, зовсім поруч. Ось так, у невеличкій кузні, майстер кує маленьке щастя.

● **Фото Ганни ОБОРСЬКОЇ**

ПАРЛАМЕНТ

ПРО РЕФОРМУ ЗНОВУ ЗАМОВЛЯТЬ СЛОВО?

Якщо пацієнт швидше мертвий, ніж живий, йому, може, й допоможуть 226 реаніматорів-депутатів. А може, й ні, зважаючи на близькість парламентських канікул і кризу більшості. Йдеться про серіал "Конституційна реформа", на продовженні якого знову наполягає Президент.

Конституційний Суд нещодавно дав "добро" двом іншим проектам реформи, то чому б не спробувати ще раз? Інша справа, що шансів на проходження в парламенті ця спроба має мало. До проваленого 8 квітня проекту 4105 авторства Симоненка—Медведчука Верховна Рада, згідно з законодавством, має право повернутися аж через рік, однак більшість добре почула слова Президента про необхідність усе ж таки провести реформу.

Юрій КАРМАЗІН ("Наша Україна") вважає, що теоретично в цій Верховній Раді можливий будь-який варіант. 226-ма голосами вони можуть навіть перейменувати день у ніч. Практично ж вони підуть на те, щоб реанімувати проект 4105, та будуть його продовжувати — іншого шляху в них немає. Права опозиція пропонуватиме свої зміни до Конституції: тобто уряд підпорядкований парламенту. У будь-якому випадку, до літніх канікул реформу провести не вдасться.

Як не дивно, але з таким станом справ, здається, змирилася й більшість. Її координатор Степан Гавриш висловив припущення, що восени відбудуться переговори між більшістю та опозицією, темою яких стане конституційна реформа.

На її проведенні, крім депутатів більшості, наполягатиме й Олександр Мороз — як на одному зі своїх передвиборчих козирів.

— Він не вірить, що реформу можна провести зараз, — каже **Борис БЕСПАЛИЙ.** — Але треба ж якось обґрунтувати те, що лідер соціалістів підтримує не Ющенка, реального кандидата, а йде на вибори сам. Таким чином проштовхуючи в другий тур Януковича чи Кучму. "Наша Україна" ніколи не підтримувала варіанта 4105, хоч там є певні добрі позиції. Але уявіть собі борщ із добрими буряком, картоплею та капустою, до якого долили дві ложки ціаніду. Так само і в проекті 4105, і в нових ініціативах стосовно його відновлення є абсолютно неприйнятні речі. Наприклад, депутат позбувається мандата, якщо його виключають із фракції, — це диктат партійних лідерів. Або ж повноваження Президента розганяти парламент — новий варіант дає йому можливість це зробити в будь-який момент. Принаймні зараз Президент хоча б звертається до Конституційного Суду за роз'ясненнями, чи може він розігнати народних обранців. Уявіть собі, що такий тиск на Верховну Раду узаконений, і вона тоді голосує будь-які пропозиції. Таку схему вже реалізовано в Росії, де парламентаризм знищено. Натомість не передбачається нагальних змін для самоврядування — наприклад, скасування скомпрометованих державних адміністрацій і перехід до нормальних виконавчих органів, як це було раніше.

Павло МОВЧАН: "Без прийняття блоку законів, які стосуються Кабінету міністрів, опозиції, конституційні зміни недоцільні. Зрозуміло, що Президенту таким чином потрібно відволікти увагу від насущних проблем. У такий спосіб ми прожили рік, не переймаючись найгострішими соціальними темами. Зате всі жили в напруженні від імовірних змін конституційного поля" (На разі Президент має право розпустити парламент, якщо останній не зміг розпочати пленарних засідань протягом 30-ти днів — останнє рішення Конституційного Суду. — *ред.*).

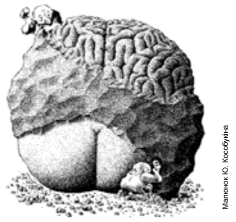

Малюнок Ю. Кособукіна

Тим часом чергова спроба повернутися до конституційної реформи планувалася ще минулого тижня. Не судилося також і завдяки тому, що ліві блокували трибуну.

— Неафішування цього питання говорить про те, що пропрезидентська коаліція не має необхідних голосів для проведення якогось із існуючих законопроектів не лише в цілому, а навіть у першому читанні, — припускає **Юрій ПАВЛЕНКО.** — З іншого боку, "Наша Україна" має свій проект змін до Конституції, який був розданий усім депутатам фракції та нашим партнерам. Щодо його внесення на розгляд Верховної Ради і проведення по всій необхідній процедурі, це буде визначатися найближчим часом. Питання — в термінах прийняття нашого проекту, але ці терміни — не обов'язково до президентських виборів. Для себе ми ставимо завдання провести повноцінну політичну реформу до 2006 року.

● **Людмила ПУСТЕЛЬНИК**

ШОК

ПОБИТТЯ НА ОЧАХ У ДЕПУТАТІВ та ІНШІ ПРИНАДИ НАШОЇ ДЕМОКРАТІЇ

18 травня біля приміщення Верховної Ради правоохоронці здійснили брутальну розправу над учасниками акції "SOS", які протестували, домагаючись своїх конституційних прав. Літніх жінок із Донеччини, переважно матерів несправедливо засуджених дітей, звела докупи спільна недоля. Тепер у них спільне на всіх міліцейське побиття.

Зйомки "5 каналу"

...и матер...
...суджени...

Вже не перший рік жінки намагаються захищати свої права. Але постійно наштовхуються на опір чиновництва, який межує зі свавіллям і вседозволеністю.

Доведені до відчаю жінки, сподіваючись добитися реакції вищого керівництва країни, вдалися до проведення цілком законного, з усіма необхідними дозволами та санкціями, пікетування по вулиці Шовковичній, що біля Верховної Ради.

Вівторкового ранку 18 травня все починалося за звичним сценарієм, але тільки-но учасники мітингу почали перекривати вулицю, надійшла команда "фас!". На залежде два десятки мітингуючих накинулося півсотні міліціонерів. Людей, серед яких були пенсіонери, інваліди, учасники війни та жінки з дітьми, брутально тягли по асфальту й кидали в міліцейські машини. При цьому били всіх, у тому числі, й ногами. Врешті, брали за руки й за ноги і закидали у машини.

В Ольги Дмітріковської, яка найбільше потерпіла під час цієї розправи, лікарі зафіксували перелом лопатки лівого плеча й руки, розірвані зв'язки та інші ушкодження. Хоча згодом, мабуть, за вказівкою згори, у висновку лікарів залишився тільки перелом. Тим часом на рентгенівському знімку чітко видно, що самою лопаткою не обійшлося. Щоб не кричала, жінку вдарили коліном у живіт і в пах.

Забрали не всіх, бо за тих, кого ще не встигли забрати, заступилися народні депутати — декілька з них вийшли з приміщення парламенту. А більшість народних обранців вирішили, що краще не втручатися, і спостерігали з вікон Верховної Ради.

Потерплі жінки, учасниці акції "SOS", виступаючи на прес-конференції, свідчили: коли їх били головою молодики в шкірянках, на це все, посміхаючись, дивився шеф президентської канцелярії Віктор Медведчук. На запитання журналістів, чи не помиляються вони, жінки в один голос відповіли, що аж ніяк.

Дорогою до Печерського райвідділу міліції в задушливому фургоні учасникам пікетування стало погано. На вимоги і прохання викликати швидку допомогу працівники міліції відповіли нецензурною лайкою. Ще й стали пускати у фургон дим від цигарок.

Майже три години пікетувальників тримали у міліцейській машині, поки авто нещадно пекло сонце. Потім брутально, заламуючи руки й ноги, повкидали у так званий "обезьянник", назву якого виправдовують страшні задуха й сморід. У цих умовах пікетувальників — жінок і хворих людей — протримали з 10:20 до 19:50. На прохання не палити та дати хоча б води було категорично відмовлено. Затримані вимагали адвоката і один телефонний дзвінок. Правоохоронець відповів: "Що, надивилися американських фільмів?"

Тільки через півтори години була викликана швидка допомога, однак правоохоронці відмовилися надати лікарям кімнату, щоб оглянути потерпілих. Ольгу Дмітріковську забрали каретою швидкої допомоги. По дорозі в неї був виявлений перелом, і правоохоронці тут же розвернули медиків, жінку повезли знову у райвідділ міліції.

Близько 18 години прибув суддя Печерського суду В. Кузьменко. Він виніс рішення винести протестуючим усне попередження. При цьому він не пред'явив постанови на виїзне судове засідання, відмовив у праві зробити дзвінок, забезпечити адвокатський захист та направити потерпілих на судово-медичну експертизу. З рапортами, на які посилався суддя, людей не ознайомлювали, протокол судового засідання не вівся.

Група мешканців Донецької області звернулася до голови Комітету Верховної Ради України з питань боротьби з оргзлочинністю та корупцією В. Стретовича з вимогами створити слідчу комісію зі встановлення факту катування та приниження учасників акції протесту, встановити посадову особу, яка віддала наказ на насильницькі дії щодо протестуючих, винести клопотання перед керівництвом правоохоронних органів України про притягнення до відповідальності винних у порушенні законів та конституційних прав громадян України.

● **Богдан ГДАЛЬ**

СІЛЬСЬКІ ВІСТІ

Фото Г. Оборської

«СІЛЬСЬКІ ВІСТІ» Й ДОСІ ЗАКРИВАЮТЬ…

АКЦІЯ

"Руки геть від "Сільських вістей!", "Захистимо народну газету!", "Свободу слову!" — такі гасла у вівторок 25 травня біля приміщення Апеляційного суду Києва тримали майже 600 учасників мітингу на підтримку газети "Сільські вісті". Це видання з 500-тисячним тиражем стало незручним для влади. Як відомо, редакцію недавно звинуватили в розпалюванні міжнаціональної ворожнечі, рішенням суду газету закрили.

Мітинг відбувся традиційно: політичні лідери виступили із закликами до відстоювання газети, на площі між Михайлівським і Софіївським соборами вже вкотре пролунали хоча й трохи видозмінені, але знайомі гасла. Серед учасників акції відчувалися ідеологічні розбіжності. Часто лунали суперечки-двобої, в яких фігурували прізвища лідерів опозиції і слова про зрадництво один одного. Загалом акція нічим оригінальним не відзначалася, і рішення на момент її проведення з надр Апеляційного суду винесено не було. Зате приїхало багато літніх людей із регіонів, які не пошкодували своїх копійчаних пенсій і здоров'я на підтримку улюбленої газети.

Напередодні засідання Апеляційного суду Києва стосовно "Сільських вістей" відбулася телефонна розмова між лідером СПУ Олександром Морозом і головним рабином України Яковом Дов-Блайхом, у якій, за словами народного депутата Юрія Луценка, було обговорено мітинг прихильників і противників закриття "Сільських вістей". Депутат-соціаліст повідомив, що рабин під час розмови з Морозом продемонстрував "схильність до пошуку компромісу".

Під час акції не відчувалося оптимізму, хоча люди рішуче прийшли відстоювати улюблену газету. Учасники протесту, пенсіонери, на запитання, чи сподіваються вони, що Апеляційний суд прийме рішення на користь "Сільських вістей", відповідали скептичним "ні!". Один із протестуючих, 95-річний єврей із Білої Церкви, критикував медіа-магната Рабиновича за те, що він не дає йому можливості читати "Сільські вісті".

● **Богдан ГДАЛЬ**

Фото з архіву "СП"

ВІД ЗАРОБІТКІВ ДО ЦЕРКОВ

Про життя нашої діаспори в Росії дізнатися нелегко. Неодноразове звернення до Посольства РФ в Україні і навіть офіційно надісланий інформаційний запит не удостоїлися жодної відповіді, викликавши лише мовне і змістове нерозуміння: "Какие украинцы в России? Они нас не интересуют". Виявилось, що наш інтерес до східної діаспори можуть частково вгамувати скупі відомості спеціалізованих інтернет-сайтів (**kobza.com.ua; webcenter.ru; zeleniyklin.com.ua**), інформаційні джерела УВКР і Товариства "Україна-Світ", ну, і, звісно, пресслужба нашого МЗС.

Заробітчани, здебільшого, будівельники — популярна, скандальна й уже політична тема. За останньою інформацією "Прима NEWS", нелегальних трудових мігрантів з України в РФ — менше мільйона осіб. Хоча з травня по жовтень прогнозують їхнє збільшення до трьох мільйонів, це малоймовірно, адже міграційна хвиля в Москву поступово спадає. Дається взнаки обов'язкова реєстрація в місті, зрощування місцевих кримінальних і силових структур, що "чистять" наших нелегалів. За останній рік у Посольство України в Росії надійшло більше тисячі скарг українців на державні й правоохоронні органи РФ...

Звичайно, існує ще фольклорно-мистецьке життя наших громад у Росії. Однак регіональні фестивалі й концерти висвітлюються мало, переважно в колі тих же учасників заходу. У всіх регіонах виходить не більше десятка періодичних газеток, які періодично зникають.

Більше відомо про життя українців у Москві. Недаремно ж тут діє наше посольство й Український культурний центр у Москві. Власне, останній, як правило, стає постійним місцем зібрань і заходів. Присутні тут "Об'єднання українців Росії", "Українці Москви", Салон української музики, Український історичний клуб. Водночас не всі московські українці задоволені Центром і його керівництвом. У кінці 2002 року в Міністерство культури і мистецтв надходив лист від Віталія Зорича про незадовільну роботу радника Посольства України В. Рожка та генерального директора Центру В. Мельниченка. Йшлося про мізерний обсяг передплати української періодики і про використання працівниками Центру російської мови під час заходів.

Як же не згадати статусу української мови в освіті РФ. Як **другу іноземну** її вивчають у Дипломатичній академії МЗС Росії, в Московському лінгвістичному університеті й ліцеї № 1555 (при цьому ж університеті). Жодної української школи, фінансованої приватно чи з державного бюджету, в РФ немає. Як предмет, за даними Мінсвіти Росії, вона викладається у восьми загальноосвітніх школах, в одному педколеджі й у трьох недільних школах.

Найбільш безправними, попри проблеми заробітчан, залишаються в Росії українські релігійні громади. Уже 6 років по міжнародних правових інституціях ходить (поки — безрезультатно) справа Богоявленської парафії УПЦ КП міста Ногінськ.

Нагадаємо, що громада на чолі з о. Адріаном увійшла під омофор УПЦ КП у кінці 1993 року, хоча ще з 1992 року вона юридично оформила свій вихід із РПЦ. оскільки Московський патріархат абсолютно ігнорував інтереси й потреби общини. Попри те, що громада із о. Адріаном власним коштом відбудувала з 1989 р. Богоявленський собор, збудувала Свято-Тихвинський жіночий монастир, Богородську духовну семінарію, православну гімназію, дзвіницю, 3 господарські й адміністративні будівлі, їдальню і три котельні, — Московський патріархат підключив Генеральну прокуратуру й податкову інспекцію, щоби позбавити громаду землі й усіх будівель. Уже в 1996 р. податкова вимагає із неприбуткової релігійної установи 467 тисяч доларів. Далі суди під тиском владних, силових структур оголошують Московську єпархію законним власником усього майна громади. Врешті, 29 вересня 1997 року сотня омонівців у нетверезому стані атакувала парафіян і священиків. Архієпископа УПЦ КП Адріана, поваливши на підлогу, били ногами. Також по-звірячому побили інших 7 священиків та багатьох парафіян похилого віку. "Хохлы, убирайтесь вон из России!" — кричали п'яні омонівці... Тисячі українців у Росії залишилися без своєї Церкви, матеріальної та моральної підтримки, десятки сімей позбавлено майна й житла. Наступні місяці й роки священнослужителі УПЦ КП в Ногінську мешкали без опалення й води, газу й електрики (з останнім досі проблема).

1 квітня 2004 року у Владивостоці після жорстокого побиття загинув керівник українського хору "Горлиця" і голова нещодавно зареєстрованої парафії УПЦ КП Анатолій Кріль. Цього року він планував провести перший Міжнародний фестиваль української культури у Владивостоці...

ЗАХІД — РЕТРО, СХІД — ПОТЕНЦІЙНИЙ

Українська Всесвітня Координаційна Рада, очолювана дисидентом Михайлом Горинем — структура, відома українцям, котрі проживають у багатьох державах і мають між собою якийсь зв'язок. Розповідає Голова Секретаріату УВКР, кандидат філософських наук Максим РОЗУМНИЙ.

Фото Г. Оборської

— Пане Максиме, Ваші зв'язки зі східною діаспорою дозволяють говорити про помітну присутність українців у Росії?

— На жаль, сама етнічна ідентичність у Росії — так склалося історично — не дуже вітається. У великій мілітарній імперії завжди йдеться про національну, громадську уніфікацію за єдиним зразком...

Набагато більші цифри зменшення чисельності українців спостерігаємо в Польщі, Сполучених Штатах. Якщо західна діаспора — ретроспективні українці (глобалізм залишає лише спогади про дідів чи батьків), то східна діаспора — потенційні українці.

— З якими проблемами стикаються українці?

— У деяких громад немає приміщення для роботи, в окремих регіонах не можуть відкрити українську школу чи клас. Найважче — з Українською Церквою. Заснуванню і реєстрації громад УПЦ Київського патріархату місцева адміністрація протистоїть найсильніше.

— Наскільки дієві там громадські структури українців?

— Можемо говорити сьогодні про дуже активну громаду українців і їх престиж у Татарстані, в Башкортостані, на Камчатці. Водночас національно-культурне життя наших громад практично знівельоване в Бєлгороді, Курську. Дуже цікава громада окреслилася в Ростові-на-Дону. Це уже не та старша генерація переселенців, робітників чи інтелігенції, домінуюча в громадських об'єднаннях українців Росії. Натомість у Ростові-на-Дону бачимо молодих людей — бізнесменів, студентів ВНЗ, науковців — і вони будують нову модель українського життя.

— Як захищені наші заробітчани?

— У Європі вони почуваються спокійніше. Є угода між Україною та Португалією про поетапну легалізацію наших трудових мігрантів. В Італії наші мігранти самі вступили в діалог із італійською владою і захищають таким чином свої права. У Росії це набагато складніше, хоча існує вільний режим перетину кордону. Там є низка дискримінаційних заходів, як от реєстрація в містах. Брутально поводять себе з ~~нашими заробітчанами російські~~ правоохоронні органи, часто за-

НАШІ БАШКОРТОСТАН І ТЮМЕНЬ

За офіційним переписом населення 2002 року в Росії, 2943471 громадянин країни ідентифікує себе як етнічний українець (перепис 1989 р. виявив 4362782 етнічних українців). Екзотичною цікавинкою стало те, що 273 особи назвали себе козаками, 108 осіб — гуцулами, одна особа — верховинцем. Як повідомив на наш запит начальник прес-служби МЗС України Маркіян Лубківський, українці проживають у всіх регіонах РФ, але найбільше — в Центрально-Чорноземному районі, на Дону, Кубані, Уралі, в Ставропольському краї, Сибіру, Поволжі, на Далекому Сході, в Москві та Московській області.

Всезростаючою активізацією і зв'язками з місцевою владою вирізняються об'єднання українців у Башкортостані. Так, Національно-культурний центр українців Башкортостану "Кобзар" домігся реалізації держпрограми розвитку української мови та культури, фінансованої з республіканського бюджету. У Республіці діють Союз українок "Берегиня", Союз української молоді "Беркут", понад 20 (!) фольклорних колективів (4 з них — народні). 27 грудня 1999 року Указом Президента Башкортостану М. Рахімова в с. Золотоноша Стерлітамацького району створено Республіканський український історико-культурний центр.

Услід за Башкортостаном активізуються українці Західно-Сибірського регіону, особливо Тюменської області. Помітні наші земляцтва і громади в Ноябрську, Новому Уренгої, Тобольську, Сургуті, Нижньовартовську, Радужному... Грандіозною подією стало відкриття в Сургуті (листопад 2002 р.) Українського культурного центру — першої культурно-просвітницької установи меншин РФ, що фінансується з місцевого бюджету...

ЧИ ПОТРІБНА НАМ ДІАСПОРА?

Леонід Анатолійович ГРУШЕВИЙ свого часу, тобто в 1981 році, закінчив "одеську мореходку" і штурманом поплив за романтикою у Владивосток. Так із 1981 по 1996 рр. він став нашою "східною діаспорою". Свою громадську діяльність розпочав, заснувавши й очоливши рух "Молодіжний житловий комплекс". Згодом пан Леонід співорганізує та фінансує Товариство української культури Приморського краю. Сьогодні, крім комерційної діяльності в столиці України, Леонід Грушевий підтримує зв'язки з нашою далекосхідною діаспорою, дістає від неї замовлення на україномовну літературу, допомагає тим, хто приїздить із закордоння…

— Коли Україна відокремилася, я запропонував створити громадське об'єднання українців у Владивостоці. Незабаром, очоливши комерційну фірму, частину орендованого приміщення я віддав під Товариство і фінансував, як міг, його діяльність. Організовували концерти, виставки, заснували класи із вивчення української мови.

— Як же почуваються українці як національна меншина в Росії?

— Загалом недоброзичливе середовище, особливо коли йдеться про національно-культурну діяльність. І хоча Путін публічно обіцяв сприяти українським громадам, влада на місцях їх ігнорує. Хіба що губернатор регіону виявиться етнічним українцем, що буває дуже рідко.

— Якщо порівняти переписи 1989 і 2002 рр., то українців у Росії зменшилося на 1,5 мільйона осіб...

— Вони нікуди не поділися. Хтось боїться називатися українцем, хтось асимілювався. Якщо Україна до них звернеться, — вони відгукнуться. Реальна кількість етнічних українців у Росії — близько 18—20 мільйонів осіб (це з дітьми всіх поколінь переселенців). Головне, щоб ми виявляли до них інтерес, стимулювали. Згадую, як один хлопчина з Дніпропетровська, проживши на Далекому Сході 10 років, назвався під час перепису росіянином. Він відчував, що вже не потрібен Україні. Українські видання до нас не доходять, немає нашої ані радіо-, ані телепрограми.

— Ви були знайомі із керівником хору "Горлиця" Анатолієм Кролем?

— Анатолій Іванович організував хор іще до того, як Україна стала незалежною. Хор став колективним членом нашого Товариства, брав участь у наших заходах. Я приходив до Будинку культури залізничників, де базувався хор, і постійно згадував Україну, адже народився я на залізничній станції імені Тараса Шевченка на Черкащині... Анатолій Кріль був дуже енергійною людиною веселої вдачі. Про його трагічну загибель мені повідомив нинішній голова нашого Товариства В'ячеслав Чорномаз. На нього напали якраз біля його дому, пробивши йому голову... Пов'язую цю подію з антиукраїнською діяльністю і пропагандою в регіоні.

Фото Г. Оборської

ВИБРАНІ І ПОКЛИКАНІ

Професії — як люди. Народжуються і помирають. Разом із останнім майстром помирає цілий світ! Переривається зв'язок поколінь — незрима ниточка, що зв'язувала нашого нащадка з його дідами й прадідами. Спадкова професія годувала їх упродовж сотень віків! І ось усе — залишився останній!

ПРАДІД ПРАДІДА МОГО ПРАДІДА

Дід із Ковалівки розповідає батьківську бувальщину. Начебто його прадід... програв власного пальця. Тому й прізвище їхнє Безпалько. Побилися з кумом об заклад через якусь нісенітницю, через дрібницю. Що викликало суперечку, сьогодні ніхто вже й не пам'ятає. Дотумкався ж чоловік покласти на шальки терезів власного пальця! Погарячкував. І програв...

***

У картотеці обласного адресного бюро понад мільйон прізвищ! Та неповторних, рідкісних мало. Найрозповсюдженіші українські прізвища свідчать про те, чим займалися наші далекі предки, про їхні ремесла, фах.

Більшість стародавніх ремесел сьогодні забуті. На жаль, розповісти про те, що ховається за твоїм прізвищем, можуть виключно історики чи філологи.

Чи багато з Бабичів, наприклад, знають, що передує історії цього прізвища? А їхній далекий предок Бабич був сільським акушером. Бондар виготовляв діжки. Бортник — був лісовим пасічником, збирав по дуплах дикий мед. Бровар — пивовар. Гарбар і Кушнір — вичиняли шкіри. Гайдар — пас овець, Гутник — скловар, Злотник — ювелір, а Золотар чистив, вибачте, туалети. Олово відливав Конвісар, Лазебник — банщик, Машталір — кучер, Мірошник — мельник, Рибась — продавав рибу, Ричко — наглядав за коровами, Лимар — виготовляв збрую, Різник — м'ясник, Ситник — той, хто робив "ситу" — мед із водою, Скрильник (чи Скринник) майстрував скрині, Сницар — каретник, а Снисар — слюсар, Стадник — доглядав за кіньми, а Швець — зрозуміло, був чоботарем. Якщо чоловікові давали прізвище за його професією, — значить цю людину в селі чи місті поважали.

Ну, а коли вже не поважали, — вважай, біда! Українці у своїх насмішках — безжальні! Так висміють, що предки в десятому коліні плюватися будуть! Це ще Гоголь помітив, назвавши одного зі своїх персонажів Пацюком, адже серед українських прізвищ немало й інших не вельми симпатичних, так би мовити, "домашніх тварин".

Як правило, прізвиська, які згодом ставали прізвищами, давали, підмічаючи певні недоліки характеру, зовнішності, соціальний стан. Розповсюджене українське прізвище Бурлака — "в перекладі" на сучасні поняття не що інше, як бомж. Гарькавий — недоріка, Гирявець — голомозий, те ж саме — Лисак. Глушко — глухий, Глоба — людина, яка приносить оточуючим клопіт. Головко — чоловік, у якого завелика голова (головатий), Жигун — бабій, Легейда — ледар, Лобурець — грубий, самозакоханий тип. Мамій — мамин синок, мазунчик. Манько — лівша, Марюка — страшний, замурзаний, невмитий. Мацапура — опудало. Момот — той, хто заїкається. М'якушко — ласкава, тиха людина. Паршин — від слова "парша" — лишай. Сологубами бідняки називали багатих або жителі села — городян. Семилат — дуже бідний чоловік, у якого одяг — латка на латці. І так далі й тому подібне.

Ось як багато може розповісти всього лише одне невелике село Ковалівка. У Ковалівці Шишацького району є і Ковалі — Коваленки, і Бондарі — Бондаренки, і Безпалько не один.

А скільки таких в Україні "ковалівок". Про кожне село книгу можна писати! Якщо прізвище людини свідчить про те, чим займалися предки, то назва села говорить, якими ремеслами займалися його жителі.

***

У Полтавській області я нарахував вісім сіл із "ковальським родоводом" — Ковалі, Ковалівки, Коваленківки і так далі. Але чомусь найчастіше в назвах села зустрічається професія... писаря. Аж дев'ять "Писаренок". Швидше за все, назву селам давав саме писар — один із небагатьох грамотних людей у селі. Таким чином писар свою поважну професію увічнив у назві села. Знав, мабуть, що назва залишиться навічно, допоки село буде існувати.

Третю позицію "професійного рейтингу" займає риболовля. В області п'ять сіл, у назві яких присутнє слово "риба". По три назви сіл Бровари і Бабичі — очевидно чоловіки тільки те й робили, що варили та пили пиво, а жінки народжували дітей. Також не поодинокі села мають назви Бондарі, Воскобійники, Колісники, Коновали.

Де ви зараз — стельмахи, бондарі, кушніри? Невже тільки прізвища залишили нащадкам у спадок?

БОНДАР

Піймали Щуку молодці
Та в шаплиці
Гуртом до суду
притаскали
Леонід Глібов

Хто з нас не пам'ятає цих рядків ще зі шкільної лави? Чекайте, а що воно таке — шаплик? Що таке "шашлик", ми знаємо. Слово-зайду, яке навіть асоціюється з Кавказом, знаємо. А що означає суто українське слово "шаплик", сьогодні знає далеко не кожен. Особливо багато таких слів можна зустріти в творах батька української літератури — Івана Петровича Котляревського. Згадаймо, як Еней із товаришами дудлили бражку барилами. Ще якихось сотню років тому весь посуд простого українця був виключно дерев'яним та керамічним.

Скло, порцеляна — привілеї багатіїв. Зрозуміло, якщо був дерев'яний посуд, то були й майстри, які його виготовляли! Згадаймо найрозповсюдженіші побутові речі того часу.

Кухва, балія — широка, невисока діжечка з кришкою. Іноді кухва навіть зачинялася маленьким замочком. Використовувався такий посуд для прання. Те ж саме — бодня. Якщо подібний посуд із одним дном, — це кадуб або ж кадовб. Барильце для меду називали липівкою, а для капусти — квасником. Для тіста — діжа. За українськими повір'ями, купуючи діжку, рахували кількість клепок, тобто дощечок, із яких складається діжка. Рахуючи, говорили: "діж", "діжа", "діж", "діжа"... Коли на останню клепку випадало "діжа", значить хліб із такої діжки буде смачним, вдалим; якщо ж останнім було слово "діж", то виробу в бондаря взагалі не купували. Слово "діжка" — це зменшене від "діжа". Тому, хто виріс у селі, звичайно доводилося бачити діжки, розрізані навпіл. Така посудина досить зручна в господарстві, її можна використовувати, де завгодно. Перерізана діжка називається шапликом, перерізом, зрізком, ширітвасом. Маленька діжечка — барилом, барильцем, баклажком, дзбаном. Як бачимо, наші предки-козаки були одчайдухами! Пили горілку барилами, тобто діжками!

Слава українських бондарів лунала по всій Росії. Хочете вірте, хочете ні — Олександр Пушкін потрапив у халепу. Був би він сьогодні живий, довелося б йому раків пекти! Але про все по черзі.

ЯК ЖИТЕЛІ СЕЛА САВИНЦІ ПОСМІЯЛИСЯ З ПУШКІНА

...Прочитали вслух указ,
І царицю в той же час
В діжку з сином посадили,
Засмолили, покотили
І пустили в Окиян —
Так велів їм цар Салтан.
(О. С. Пушкін "Казка про царя Салтана")

Казку Олександра Пушкіна про царя Салтана кожен із нас пам'ятає з дитинства. Нікому і в голову не прийде проводити якісь історичні паралелі. Здавалося б, казка — вона і є казка. Не було ніякого царя Салтана, немає на географічних мапах острова Буяна! А ось де була зроблена діжка, в яку посадили царевича Гвідона — відомо! Її виготовили майстри-бондарі села Савинці Миргородського району на Полтавщині.

— Цю легенду я чув ще в дитинстві від старих людей, — розповідає останній майстер-бондар із Савинців Іван Дмитрович Єщенко. — Хоча б порадився той Пушкін із толковими людьми, дно в діжки вибити ногами неможливо! Особливо, якщо діжка нова.

Ще літ двадцять тому в Савинцях були цілі династії бондарів. Сьогодні в селі залишилося троє чоловіків, що знають, як зробити діжку. Всі вони вже в літах і давно відійшли від бондарських справ. Іван Дмитрович — останній майстер, який до цього часу займається древнім ремеслом, не тільки на Полтавщині, а й в Україні.

У бондарів колись був навіть свій герб, адже були цеховики, певна професійна спілка. На гербі бондарів — дубова гілка й циркуль. Дуб — найулюбленіше дерево бондарів. А циркуль — найголовніший інструмент. "Без циркуля немає бондаря, — розповідає Іван Єщенко, — Для бондаря циркуль те ж, що, наприклад, для теслі сокира чи для лимаря шило і швайка". Іван Дмитрович присів на почіпки і намалював на землі коло. "Радіус цього кола повинен шість разів уміщатися по окружності. Точно шість разів! На міліметр більше чи менше — діжка вже не вийде!" Іван має три класи освіти. Ніякої геометрії ніколи в очі не бачив. Але, погодьтеся, яке точне знання цієї науки!

Відмінне знання геометрії, віртуозний розрахунок, майстерне володіння інструментом — дозволяють майстру складати діжку "з ходу", без попередньої "примірки"! У це важко повірити, але савинцівський бондар стверджує, що на виготовлення барильця під вино (на фото) майстер витратив кілька годин. Хотів мені подарувати, але я, стиснувши серце, відмовилася. Приїхав у це село автобусом, з багатьма пересадками, тож довезти такий подарунок додому практично неможливо. Хоча дуже й дуже шкода. Навряд чи колись-небудь ще доведеться зустріти бондаря. Той, про якого я пишу, ВЖЕ останній.

Мабуть, професію тутешнього люду визначила навколишня природа. Довкола села старезні дубові ліси. Ліс — це не тільки матеріал для теслярів. Це гриби, ягоди, які місцеві господарки заготовляють на зиму у великій кількості. Устигай лише солити та маринувати!

Досвід, набутий упродовж століть, очевидно, піде в небуття разом із останнім майстром. Єщенко признався, що передати досвід нікому — не бажає молодь вчитися бондарській справі.

Шкода. Адже таких смачних огірочків і капусти, як із діжки, не отримаєш більше ніде! Такий огірочок можна витягти тільки з діжки. І тільки з дубової, стверджує Іван Дмитрович, дубова передає свої дубильні речовини. Коньяк, як відомо, теж витримують тільки в дубових діжках. На винних і коньячних заводах можна побачити СТОЛІТНІ діжки місткістю до п'яти тонн! Діжка, зроблена справжнім майстром, фактично не має терміну давності. Вона може слугувати сотні років!

А закінчилася "епоха" справжньої діжки в середині минулого століття, коли бочкотару почали виготовляти з фанери. Фанерна діжка для овочевих баз, фактично, була одноразовою, на кшталт одноразових пластикових стаканчиків. Така діжка часто не витримувала навіть одного транспортування. Тонка фанера ламалася від незначного удару. Згодом почалася епоха пластикових діжок, і ми можемо назавжди втратити той неповторний хрусткий огірочок. А ще — квашену капусту, помідори, яблука.

ШОРНИК

Хтось із письменників гарно сказав, що немає нічого красивішого від фрегата під вітрилами, коня на повному скаку і жінки, що танцює. Фрегат під вітрилами — лише уві сні. Побачити коня, який летить галопом, — величезна вдача. А жінку, що танцює, хіба що в стрип-тиз-барі, й нічого романтичного в цьому немає.

Виросло покоління, яке бачило живого коня хіба що по телевізору. Та й не тільки молодь. Автор цих рядків сидів у сідлі двічі чи тричі впродовж життя. Хоча й перейшов сорокарічний рубіж. Довелося докласти немало зусиль для того, щоб відшукати справжнього професійного шорника.

...Старий у муках помирає в забутому Богом селі Мала Нехвороща Машівського району Полтавської області. Дід крутить із газетного паперу самокрутку за самокруткою і задихається від натужного кашлю. Помирає від астми, ядухи, а все смалить і смалить цигарку за цигаркою...

ХТО В КАДРІ?

МАРІЯ БУРМАКА: «ЧАС НАВЕСТИ ЛАД У СВОЄМУ ЖИТТІ,

— Маріє, давайте спочатку зробимо бліц-аналіз Вашої діяльності.

— Моя професійна діяльність розкладається на чималий "спектр": репетиції, записи в студії, концерти, зустрічі з представниками мас-медіа, участь у телевізійних програмах, радіопрограмах.

Як тележурналістка, я веду програму "Досягти мети" на "5 каналі". Окрім того, закінчила аспірантуру, готуюся до захисту кандидатської дисертації з проблем журналістики. Звичайно, дечого я не встигаю — правду кажуть, що складно всидіти на кількох стільцях, але головний мій "стілець" — це музика. Я вже думала над тим, у якому порядку, якщо таки доведеться вибирати, буду відмовлятися від своїх занять. Від музики я не відмовлюся ніколи, бо це вже є способом мого життя.

— Окресліть тематику Ваших телепередач.

— Програма "Досягти мети" розрахована на молодіжну аудиторію. Деколи це мета профорієнтаційна — є діти, які хочуть, наприклад, стати ветеринарами або лікарями чи кондитерами, — ми їм розповідаємо повністю про цей шлях, записуємо інтерв'ю з фахівцем, який розповідає про професію. Як правило, у програмі беруть участь декілька підлітків, яких ми знімаємо "на робочому місці" героя. Ну, й режисуємо багато смішних сценок, нестандартних ситуацій. Звісно, по ходу справи надаємо серйозні поради: де вчитися, наприклад, як вступити. Обов'язково звертаємо увагу на матеріальний бік справи. Причому розповідаємо про це чесно. Це така, ніби стандартна, програма.

— А неординарна?

— Бувають і дуже серйозні теми — ширші, аніж просто розмови про професію. Була програма, наприклад, про те, як узагалі налаштувати себе на життєвий успіх. А одна з останніх — я робила її з болем, чесно кажучи, — про реабілітаційний центр наркозалежних у селі Колонщина на Київщині. Я там бачила людей, які дійшли до останньої межі. Реабілітаційний центр у Колонщині використовує методику, ефективно апробовану в Польщі. Ініціатором її застосування є хлопець (він там зараз так званий "вихователь"), який лікувався у Варшаві, сам вийшов із цього стану — вже шість років як не вживає наркотиків. Він стверджує, що це реально — позбутися наркотичного рабства. Ми там даємо й адресу батьківського комітету...

І от із усіх програм, які ми записували, це, напевно, найбільш сильна. "Досягти мети" — значить, вижити, перемогти. А якщо хтось переможе смертельну недугу, я вважатиму: ще одну серйозну справу в своєму житті я зробила.

— Яким чином Ви підживлюєте життєву і творчу енергію?

— Справді, життя в мене настільки цікаве, насичене, бурхливе, що ця емоційна цікавість іноді стомлює. Бас-гітарист моєї групи сказав, що в мені завжди присутня певна доля драматизму. Мається на увазі те, про що в народі кажуть: "Сприймає все близько до серця". Але я інакше не можу — саме тому й пишу вірші та музику. Коли, бува, сильно переживаю і не можу навіть заснути, то пишу пісню-історію — настільки деякі події мене хвилюють. Хтось потім думає, до речі, що це про моє життя, а насправді в епіцентрі подій міг бути хтось інший. Взагалі-то, я не можу згадати, щоб у моєму житті щось вирішувалося просто. Може, тому я краще розумію цінність деяких речей. З іншого боку, життєві історії, пригоди породжують натхнення, і лише зрідка, коли втома стає непосильною, я закриваюся, і мене ні для кого нема.

— Часто-густо чути дорікання, що молодь наша апатична, інертна, байдужа, аполітична. У чому, на Ваш погляд, причина?

— Це не зовсім так. Ви зайдіть, наприклад, в Інститут міжнародних відносин або Інститут журналістики (я там часто буваю), чи в Могилянку, чи в Університет... І побачите зовсім іншу молодь: ці хлопці й дівчата чітко визначили, що їм потрібно, вони знають по 2—3 мови вже у 18 років, з комп'ютером "на ти". Я в деяких речах уже програю першокурсникам, принаймні англійську хотіла б знати краще.

Отож, я не можу сказати, що наша молодь взагалі апатична, себто вся молодь. Я не люблю цих слів: "загал", "взагалі". Я знаю дуже багато молодих людей, які роблять усе, аби чогось досягнути в житті. На адресу моєї телепрограми "Досягти мети" приходить багато листів із різних міст і містечок України. Роблю висновок, що в нас дуже багато цілеспрямованих молодих людей.

— Однак гляньмо на речі об'єктивно. Ситуація не така вже оптимістична, особливо в провінції.

— Так, справді, у Києві можна знайти собі застосування, а в Сумах, наприклад, чи в Лубнах — проблематично. Там молоді люди (але знов-таки — не всі!) часто відчувають безвихідь. Вони закінчують школу, інститути і не можуть знайти роботу, в них забрали нормальні, зрозумілі розваги... Вони одружуються, однак молоді сім'ї не в змозі прогодувати своїх дітей.

Суспільство розмежоване на багатих і бідних, молоді люди зневірюються, втрачають себе, не хочуть боротися, бо не бачать світла в кінці тунелю. Через те ми часто бачимо цих апатичних людей, яким нібито нічого не потрібно. Але це їхня неправда. І це тільки частина молоді. Краще думати про краще і працювати на краще. У кожної людини є інстинкт самозбереження. Кожна молода людина з самого початку хоче досягти чогось, хоче дізнатися, як це зробити і де вчитися. Але тут уже починаються проблеми на державному рівні. Чому, скажімо, молода людина з периферії не може на місці отримати освіту, і, навіть отримавши її, не може зараз знайти роботу? Це проблема спільна, а молодь... дуже різна. Не всі пливуть за течією, чимало молодих долають її.

— Я згадую студентські демонстрації, намети, голодування, завдяки яким був повалений Кабмін. А зараз — повна тиша.

— І то є приклад. Я була серед тих студентів, і що змінилося в нашій країні? Деякі з тих студентів заробили собі хвороби, лежачи на граніті, а якісь люди, скориставшись їхніми благородно-радикальними гаслами, прийшли до влади, і вони реально для молоді, що тоді жертвували своїм здоров'ям, нічого не зробили. Країна, яка на це штовхає, — аморальна. Я б своїй дитині зараз заборонила брати участь у якихось демонстраціях, хоча колись була дуже політично активною. Я хочу, щоб моя донька Яринка вчилася, будувала країну. І, звичайно, прагну, щоб моя донька-українка на своїй землі почувала себе вдома, а не в гостях.

— Однак під лежачий камінь вода не тече...

— Коли ти молодий, тобі здається, що ти можеш змінити світ. Але скільки ж можна виходити на демонстрації? Вже виходили і в 1989-му, і в 1990-му, 1991-му. Це чомусь нічого не дає нашій країні. Через те, напевне, потрібні якісь інші методи.

— Ви — митець. До якої вершини ведете?

— Я — українська співачка, яка пише авторські пісні й співає українською. І люди, що приїжджають в Україну і чують мене, розуміють: людина співає українською мовою, отже, ми в Україні. А скільки є ще артистів, яких можна послухати, але не зрозуміти, в якій країні ти знаходишся. Я вважаю, що це дуже важливо: відчувати себе громадянином конкретної країни.

Я вже багато років працюю в українському шоу-бізнесі. Це свідчить про те, що моя музика цікава слухачам: мої диски купують, на мої концерти ходять... Багато хто зійшов із цієї дистанції. На цьому шляху я жодного разу не пішла проти своєї совісті. Саме тому вважаю себе людиною щасливою.

— Що для Вас — українська мова?

— Це моя рідна мова, мова мого щоденного спілкування, мова, якою я розмовляю зі своєю дитиною. Я зараз дуже просто ставлюся до цього. Знаєте, як у Ярослава Гашека: Лукаш питає у Швейка: "А чого ти говориш чеською?" (бо сам говорив сербською). Швейк йому відповідає: "Бо я чех". Тобто, я говорю українською через те, що я — українка. Оскільки я народилася на цій землі, то й мелодії моїх пісень є українськими корінно. Люди з інших країн, які слухають мої мелодії, розуміють, що це написала людина з певним менталітетом — українським. Хоча для цього зовсім не обов'язково використовувати бандуру, вишиванку і носити вуса. Навіть якщо моя пісня зроблена в джазовому стилі, у самій мелодиці відчутно, що ця музика — українська. Ну, знову ж таки, українська мова. Усе це мене дуже тішить. До речі, я вважаю, що моя музика — це музика міста. Я харків'янка, виросла "на асфальті", фільм "Вогні великого міста" — це й про мене... І мені здається, що саме урбаністичної культури зараз бракує Україні — все-таки ми не тільки аграрна країна, а й велика сучасна європейська країна. Село, калина, лани, смерекова хата, батьківський поріг, скрипки, чічки... — усе це, звісно, гарно. Але я ще й за світ цивілізації та нових технологій. І от моя музика — не музика трав і ланів (хоча мені теж цікаві етнічні мотиви, які я використовувала), це — музика міста. Музика нічних бруківок, магістралей і архітектурних ансамблів... От як джаз... А взагалі, моя музика — це музика любові.

— Нині мистецтво або обслуговує побут, або розважає, часто просто пропагує насильство і розбещеність. Яка може бути протидія?

— Цьому протидіють особистості. Але спочатку скажу таке. В усьому світі будь-який бізнес базується на тому, що попит визначає пропозицію. Якщо маса хоче щось почути, то їй це дають. Проблема в тому, що смаки наші — невибагливі. Хочуть слухати якусь невибагливу музику під гранчак і танцювати потворно до ранку — таку музику дадуть. Глянемо глибше: ми не можемо говорити про здоровий український шоу-бізнес, тому що наша економічна ситуація не є здоровою. Тут ми говоримо не стільки про мистецтво, скільки про бізнес. Треба також розмежовувати поняття "шоу-бізнес" і "творчість". Хоча розрив між ними може зменшуватися. У нас хитають головою: як, наприклад, зробити комерційно вигідним утримування симфонічного оркестру? А в розвинутих країнах академічне мистецтво розвивається і є чи не найприбутковішим. Творчість у великій пошані... У нас же є певні особистості, і поки що мистецтво тримається на ентузіазмі тих, хто просто не може не творити.

— Може, справді українська мудрість полягає в тому, що людина вміє наживати навіть без грошей... Однак скрізь лунає: "Що робити?"

— Принаймні вже точно не казати на кожному кроці, що ми всі погані. Краще навести лад у своєму житті, своєму домі. Я думаю, якби кожен це зробив, то, можливо, стало б жити краще. Хтось би став заможнішим, хтось — ні — це вже від характеру залежить — але, в принципі, на себе треба оглянутися кожному.

● Розпитував
Володимир КОСКІН
Фото з сайту Марії Бурмаки

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

ТОВАРИСТВО "ПРОСВІТА" м. ІВАНО-ФРАНКІВСЬК *(четвертий вне-*

Баланик М. І.	1,00	Дробот А. М.	2,00	Резник Д. Д.	20,00
Басараб Роман і Клавдія	20,00	Дудій Г. В.	2,00	Родини Орловського Ю. І. та Шпука Р. В.	20,00
Бистра Н. В.	3,00	Євчук Ю. П.	2,00	Савчук Катерина і Петро	1,00
Боднарчук А. і Сілецька Б. *(зібрали)*	179,00	Заклінська Г. В.	1,00	Сикала Ю. П.	50,00
Боднарчук А. С.	5,00	Івасик Н. І.	10,00	Сілецька Б. І.	5,00
Бойко Г. Д.	5,00	Ілюк Г. М.	1,00	Сілецький В. І.	5,00
Бойко М. П.	5,00	Конюк М. І.	10,00	Сороколіт В. М.	10,00
Бриндзей Л. М.	5,00	Копчинський	2,00	Спілка політв'язнів і репресованих і Товариство Івано-Франківська	350,00
Брус М. Д.	50,00	Космина К. В., вчителька-пенсіонерка	10,00	Строїн П.	50,00
Бурнашов Г. В.	50,00	Котик О. А.	5,00	Стягар В.	10,00
Василяк В. О.	2,00	Коцюба Я.	3,00	Фіголь Т. Д. *(другий внесок)*	4,25
Володимирський Ф.	2,00	Кочанська Р. П.	20,00	Церква св. Покрови, с. Стягар М. І.	20,00
Волошенюк О. О.	10,00	Кульба Р. І.	2,00	Церковна парафія с. Соколівка Косівського р-ну *(ч/з Шувар Є. В.)*	600,00
Глинець Т. Ф.	2,00	Куцик Р. В.	1,00	Церковна парафія с. Текуча Косівськаого р-ну *(ч/з Шувар Є. В.)*	50,00
Глюздин М. І.	5,00	Личук Є.	25,00	Цяпинда Я. М.	25,00
Грабова Н. В.	3,00	Личук М.	25,00	Шкрабюк В. М.	2,00
Гречаник В.	10,00	Личук М.	25,00	Юскевич Л. Р.	3,00
Гук В.	5,00	Личук Н.	25,00	**ВСЬОГО:**	**2051,00**
Гук Є. І.	10,00	Максимонько О.	2,00		
Дайшній О. Д.	20,00	Манюх О. Ю.	10,00		
Дімітріаді К. К.	20,00	Мітченко О. М.	5,00		
Дімітріаді М. І.	10,00	Муронь А. В.	1,00		
Дімітріаді Ю. К.	20,00	Остап'як М. Й.	5,00		
Довбуш Л. П.	20,00	Паряк М. М.	10,00		
Дончак М. Т.	2,00	Петречко Д.	5,00		
Доротенко О. В.	100,00	Пшик Петро, США *(доларів США)*	25,00		

УЧНІ ЗСШ № 152 м. КИЇВ ДЕСНЯНСЬКОГО РАЙОНУ

Петруня М. Т., вчитель-методист укр. мови та літ.	50,00	Войтенко О.	1,00	Пантелєєв С.	3,00
5-Б		Горохов О.	1,00	Тарасюк Є.	1,00
Авдєєва О.	2,00	Данилова А.	1,00	Цвик А.	5,00
Допіра Т.	1,00	Железнова О.	1,00	Цетенко М.	2,00
Замкова А.	1,00	Ісмаїлова Ф.	1,00	Ісаєва Т.	1,00
Карпенко А.	1,00	Кравченко А.	1,00	Красільщикова І.	1,00
Капітончук К.	1,00	Маноха К.	1,00	Москаленко А.	1,00
Коломійчук І.	1,00	Семенчук І.	1,00		
Ковриженко Л.	1,00	Стецюк Д.	1,00	**9-Б**	
Коровник І.	1,00	Трохименко Є.	1,00	Вітер А.	1,00
Косякова О.	1,00	Федін К.	1,00	Єременко А.	1,00
Крикун М.	1,00	Воробйова А.	1,00	Тищенко Д.	1,00
Крушеницький І.	1,00	Щесняк Д.	1,00	Яценко А.	1,00
Сабібіна В.	1,00	Шейко М.	1,00	**9-В**	
Цетенко Є.	1,00	Урсу І.	1,00	Бикова Ю.	2,00
Юрченко Ю.	1,00			Дзева А.	1,00
		7-В		Єрмаков С.	2,00
		Кириленко О.	2,00	Марченко С.	1,00
		Алексєєнко К.	1,00	Мулярчук Ю.	2,00
		Барщацький А.	3,00	Погребиський А.	2,00
7-Б		Дрофа С.	1,00	Сєдов І.	2,00
Баглюк А.	1,00	Зайченко Д.	4,00	Сотникова Ю.	5,00
Бут А.	1,00	Очкодер О.	2,00	Шевченко А.	2,00
Война В.	1,00	Петренко Д.	3,00	Швецова А.	2,00

ВІД ЧЛЕНІВ БРАТСТВА ВОЯКІВ ОУН-УПА, СПІЛКИ ПОЛІТВ'ЯЗНІВ І РЕПРЕСОВАНИХ із м. КАМ'ЯНКА-БУЗЬКА ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ *(через Кицей Л. М.)*

Возняк П.	2,00	Кінах В.	5,00	Романюк Т.	2,00
Войтович С.	1,00	Кучма М.	2,00	Сердюк В.	5,00
Вороновський Я.	2,00	Кушка Й.	2,00	Улицька А.	1,00
Гарбар М.	2,00	Малишко О.	2,00	Цар Я.	10,00
Глушко Є.	5,00	Маліновська М.	2,00	Чміль В.	2,50
Гоцул М.	2,50	Ольхова О.	2,00	Чукаєва М.	1,00
Давидович І.	5,00	Омеляновський В.	5,00	Яйко С.	2,00
Дідусь І.	2,00	Пехник В.	5,00		
Дяківська Г.	2,00	Пецух І.	10,00		
Капій Б.	2,00	Присяжнюк З.	2,00	**ВСЬОГО:**	**89,00**

БОГУСЛАВСЬКИЙ ГУМАНІТАРНИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ І. С. НЕЧУЯ-ЛЕВИЦЬКОГО

11 група сп. "Початкове навчання. Дошкільне виховання"	26,00
11 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	24,00
11 група сп. "Початкове навчання, англійська мова, інформатика"	24,00
11 група сп. "Початкове навчання, інформатика"	20,00
11 група сп. "Соціальна педагогіка"	10,00
11 група сп. "Педагогіка і методика середньої освіти. Музика"	21,00
21 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	12,00
21 група сп. "Початкове навчання. Дошкільне виховання"	20,00
22 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	24,00
31 група сп. "Дошкільне виховання"	13,00
31 група сп. "Початкове навчання. Дошкільне виховання"	20,00
31 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	24,00
32 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	17,00
31 група сп. "Правознавство"	25,00
41 група сп. "Початкове навчання, англійська мова"	22,00
41 група сп. "Початкове навчання. Дошкільне виховання"	9,00
41 група сп. "Дошкільне виховання"	12,00
10 ліцейний клас	15,00
Від викладачів та працівників коледжу	192,00
ВСЬОГО:	**530,00**

МЕШКАНЦІ с. СКОМОРОХИ БУЧАЦЬКОГО Р-НУ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛ. (ч/з Феськів М. Д.)

Феськів М. Д.	10,00
Феськів О. М.	5,00
Кавецька Г. Й.	6,00
Кавецька М. М.	2,00
Федоришин Андрій	2,00
Марків Надя	2,00
Демеха Інна	1,00
Цьомик Ольга	1,00
Юрчак Марія	1,00
Гузовська Леся	1,00
Гузовська Інна	1,00
Пелехатий Володимир	1,00
Пелехата Ольга	1,00
Оліяр Іван	1,00
Цьомик Наталя	1,00
Стефанишин Марія	1,00
Рожелюк Мар'яна	1,00
Аннин Іванна	1,00
Кушицька Мар'яна	1,00
Гузовська	1,00
Шевчук Оксана, Денис Роман, Шевчук Микола, Шевчук Людмила, Березовська Ірина, Феськів Наталія	по 0,50

ГРОМАДА ГРЕКО-КАТОЛИЦЬКОЇ ЦЕРКВИ с. МІЖГІР'Я БОГОРОДЧАНСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Башова Ганна	20,00
Бочкур Ярослав	10,00
Матуляк Микола	3,00
Зіняк Тарас	10,00
Коропецька Марія	1,00
Зіняк Роман	10,00
Зіняк Мирон	10,00
Стефінів Роман	6,00
Іванків Степан	5,00
Кахни Іван	10,00
Зіняк Ганна	5,00
Стефінів Ірина	5,00
Зіняк Ірина	2,00
Бардзій Ярослав	3,00
Матуляк Ярослав	1,00
Матуляк Марія	5,00
Іванишин Ігор	5,00
Бриндальський Петро	5,00
Стефінів Михайло	10,00
Андрусів Світлана	5,00
Стефінів Богдан	5,00
Олексин Ірина	4,00
Зіняк Іван	6,00
Чапська Мирослава	5,00
Стефінів Володимир	1,00
Гринішак Ганна	5,00
Церква УГКЦ Успіння Пресвятої Богородиці	48,00
Всього:	**205,00**

ВІД ПРОСВІТЯН ТА ОКРЕМИХ ГРОМАДЯН м. ВИЖНИЦЯ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛ. *(ЗІБРАЛА ГОЛОВА ОСЕРЕДКУ "ПРОСВІТА" І ОСЕРЕДКУ УНП м. ВИЖНИЦЯ Г. БЕРНИК)*

Родина Ганни та Петра Берників, м. Вижниця	20,00
Родина Ольги та Івана Аничів, м. Вижниця	50,00
Кириляк Ю. В., м. Вижниця	20,00
Ославська Я. Д., м. Вижниця	10,00
Стефанюк В. М., с. Чорногузи	20,00
Сележан Г. І., м. Вашківці	10,00
Кириляк С. В., м. Вижниця	5,00
Кибіч Я. В., м. Вижниця	20,00
Берник М. Д., смт. Берегомет	5,00
Мазепа М. О., м. Вижниця	10,00
Родина Зої та Володимира Пилип'юків, м. Вижниця	50,00
Матейчук Т. М., м. Вижниця	20,00
Торшина Т. Т., м. Вижниця	10,00
Марчук В. С., м. Вижниця	10,00
Гузак Ю. С., м. Вижниця	5,00
Слободян В. С., м. Вижниця	5,00
Клим Н. І., м. Вижниця	20,00
Жовнірчук О. І., м. Вижниця	20,00
Всього:	**310,00**

ЛУЦЬКИЙ КОМЕРЦІЙНИЙ ТЕХНІКУМ

Адамович Л.	7,00	Мосійчук Н.	3,00
Ващук І.	20,00	Петрук Д.	7,00
Вегера І.	14,00	Попович О.	10,00
Гуріна І.	10,00	Процик О.	3,61
Давидович Г.	13,50	Решновецька О.	5,00
Детєка С.	6,00	Салова Т.	19,00
Зімоха Ю.	12,00	Симіцька Т.	3,70
Киричук С.	11,50	Соколова М.	7,83
Козак О.	13,00	Уханова Л.	5,00
Кондратюк О.	14,30	Фініковська А.	6,00
Кущ О.	27,00	Хороленко Л.	6,00
Матвійчук І.	13,50	Ціхоцька О.	6,00
Матвійчук О.	4,26	Яблонська К.	10,00
Мацієвський Д.	5,00	**Всього:**	**263,20**

УЧНІ, ВЧИТЕЛІ, ТЕХНІЧНІ ПРАЦІВНИКИ ГІМНАЗІЇ № 9 КИЇВСЬКОГО р-ну м. ОДЕСА

На Кобзареву церкву перераховуємо 425 грн., з яких 302 грн. — кошти, зібрані учнями 1—7 класів гімназії, та 123 грн. персонально:

Олійник І. А., директор	50,00
Чернявська Л. М., вч. укр. мови та літ., голова профкому	20,00
Клевець Л. Т., заст. директора з НВР, вч. укр. мови та літ.	10,00
Колісник Л. П., заст. директора з ВР, вч. укр. мови та літ.	10,00
Бербер Т. В., заст. директора з НВР, вч. біології	5,00
Козленко Г. М., вч. укр. мови та літ.	8,00
Боровська Н. Г., вч. укр. мови та літ.	5,00
Чикіна М. М., вч. укр. мови та літ.	5,00
Лужанський М. С., техпрацівник	10,00

КУТСЬКИЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ ОСЕРЕДОК ВУТ "ПРОСВІТА" ім. Т. ШЕВЧЕНКА КОСІВСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Баб'юк І. В.	5,00	Лазорик В. І.	5,00
Бринський Р. В.	5,00	Лазорик А. І.	5,00
Бринська Г. М.	5,00	Олійник Я. А.	5,00
Ворончак В. І.	5,00	Олійник Т. М.	5,00
Гречко-Подольський О. І.	5,00	Петращук Я. П.	5,00
Гречко-Подольська Г. А.	5,00	Петращук О. Я.	5,00
Григорчук Н. Ю.	5,00	Процик Я. П.	5,00
Глібчук М. М.	5,00	Процик О. А.	5,00
Глібчук М. П.	5,00	**Всього:**	**85,00**

ГЛУХІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра української літератури		Кузнецова Г. П.	5,00
Базиль Л. О.	5,00	Куриленко В. М.	20,00
Гаврилова Г. П.	5,00	Кухарчук І. О.	5,00
Гоголь Н. В.	5,00	Куценко О. І.	5,00
Гриневич В. Й.	5,00	Левченко Н. М.	5,00
Дятленко Т. І.	5,00	Лучкіна Л. В.	5,00
Земка О. І.	5,00	Парієнко Т. А.	5,00
Клейменова Т. В.	5,00	Садовнікова О. П.	5,00
Марисик М. М.	5,00	Терехова В. А.	5,00
Привалова С. П.	5,00	Тимощук Л. О.	5,00
Сагайдак Т. В.	5,00	Цінько С. В.	5,00
Семенюк О. М.	5,00	***Кафедра зарубіжної літератури***	
Кафедра української мови		Гричаник Н. І.	5,00
Баранник Н. О.	5,00	Давиденко Г. Й.	5,00
Гавриленко О. М.	5,00	Кукса Г. М.	5,00
Здоровцова К. М.	5,00	Строй О. В.	5,00
Каліш В. А.	10,00	**ВСЬОГО:**	**170,00**

Від працівників Харківського державного технічного університету *(ч/з Ігнатенко Валентину)*

Бібліотека	
Бобирь С.	2,00
Гончарова А. В.	1,00
Ігнатенко В. А.	2,00
Кащенко Л. А.	2,00
Лискова Н. І.	1,00
Луценко С. В.	1,00
Мусиніна Л. А.	1,00
Царінна Л. П.	2,00
Профком кафедри українознавства	
Гембаровський В. А. — 5,00, Гембаровський Л. А. *(брат і сестра Ігнатенко В.)*	3,00
Клименко В. Л.	2,00
Козакова Л. А.	4,00
Микитась С. І.	2,00
Рогань К. М.	2,00
Сусоров В. Д.	1,00
Ястребова О. І.	1,00
ВСЬОГО:	**32,00**

ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНЦІВ НА КАВКАЗЬКИХ МІНЕРАЛЬНИХ ВОДАХ

(через Лучковського Я. С., Росія, м. П'яти-

Ніжинець М. П.	500 крб.	Плетенецька Л. І.	100 крб.
Лучковський Я. С.	300 крб.	Калиніченко О. О.	100 крб.
Московитіна С. М.	100 крб.	Патлай П. К.	50 крб.
Гайдамака І. І.	500 крб.	Губиш О. Й.	200 крб.
Калмикова О. Є.	50 крб.	**ВСЬОГО:**	**2000 крб.**
Хрусь А. І.	100 крб.		**(340 грн.)**

ЧЕРНІВЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ, ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ *(через Г. Кожолянко)*

Кафедра етнології, античної та середньовічної історії	30,00	Кафедра міжнародних відносин	20,00
Кафедра історії України	35,00	Кафедра політології	27,00
Кафедра історії нового та новітнього часу	19,00	Кафедра іноземних мов	40,00
		Всього:	**170,00**

ПОЖЕРТВИ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ

Продовження. Поч. у ч. 39—52 за 2003 р., числах 2—9, 11—14, 16—18, 20, 21 за 2004 р.

Андрусенко С. С., м. Комсомольськ Полтавської обл.	20,00
Багнюк С. В., м. Львів	20,00
Бандера П. М., м. Стрий Львівської обл.	50,00
Баранівський В. М., м. Коломия Івано-Франківської обл.	50,00
Білоус М. М., м. Жовті Води Дніпропетровської обл.	50,00
Білоцерківський В. В., м. Київ	70,00
Бубирьова Л. А. (*на помин батька — Ружинського А. І. та матері — Ружинської Анастасії*), м. Дніпропетровськ	300,00
Вербовецька ЗОШ м. Чернівці (*ч/з Микитей П. М.*)	61,00
Від мешканців м. Копичинці Тернопільської обл. (*ч/з Богуна А. В.*)	223,00
Волинська обласна рада	500,00
Волинський П. І., м. Кривий Ріг	100,00
Гайдук О. І., с. Корюковка	10,00
Гайдура Ф. П., м. Жмеринка Вінницької обл.	20,00
Галицький центр зайнятості Івано-Франківська обл. (*ч/з Баранівську Г. М.*)	50,00
Гарасим'юк І., Королівка Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.	50,00
Гарасим'юк Н., Королівка Коломийського р-ну Івано-Франківської обл.	50,00
Гегельська Н. В., м. Київ	10,00
Гладуш Л. М., м. Дніпропетровськ	20,00
Горлівський держ. Педуніверситет іноземних мов (кафедра укр.мови) Донецької обл.	120,00
Григоренко М. І., м. Бориспіль	20,00
Гусєв М. І., с. Фарбоване Яготинського р-ну Київської обл.	20,00
Дерновий О. М., м. Одеса	10,00
Дидюк П. Д., м. Київ	20,00
Дмитренко Л. С., м. Бориспіль Київської обл.	100,00
Дроботя І. П., м. Гадяч Полтавської обл.	20,00
Дрогобицьке міськрайонне об'єднання т-ва "Просвіта" (*ч/з Медвідь З. А.*)	1035,00
Дубенський коледж РДГУ, м. Дубно Рівненської обл.	360,96
Євчук І. Ю., м. Львів	117,10
Єзупільське кооперативне торговельне об'єднання Івано-Франківська обл. (*ч/з Врублеську Л. С.*)	10,00
Зеленогайська школа Заліщанського р-ну Тернопільської обл. (*ч/з Качор О. Л.*)	13,15
Зінченко Я. П., с. Іскра Новосельківського р-ну Донецької обл.	5,00
Золочівське районне об'єднання "Просвіти" Львівської обл. (*ч/з Басараб І. Д.*): викладачі музичної школи — 100,00; працівники дошкільної установи № 7 — 100,00; педагоги СШ № 1 — 290,00; Муц Катерина, пенсіонерка, інвалід І-ої групи — 10,00	500,00
ЗОШ І—ІІ ст., с. Любинці Стрийського р-ну Львівської обл.	47,70
ЗОШ, с. Самлускіці Гусятинського р-ну Тернопільської обл.	60,00
Іванов С. Ф., м. Торез-7 Донецької обл.	10,00
Ірклієвський П. В., м. Київ	100,00
Кайдаш Г. І., м. Світлодарськ Донецької обл.	20,00
Калуське ОТ Української мови "Відродження"	96,00
Керекеш Ю. Ю., м. Ужгород	100,00
Клуб ветеранів "Неспокійні серця" Луцького Народного Дому "Просвіта"	100,00
Ковінько Л. В., м. Харків	10,00
Коломийська гімназія, Івано-Франківська обл.	190,00
Комаров П. І., м. Феодосія	25,00
Комарова В. Г., м. Феодосія	25,00
Конгрес Українських Націоналістів м. Київ (*ч/з Чепіжко М. Д.*)	265,00
Кононада М. В., м. Переволока Бучацького р-ну Тернопільської обл.	20,00
Красовська Є. В.	230,00
Крогулецька ЗОШ І—ІІ ст. Тернопільської обл. (*ч/з Пелешок О. М.*)	33,00
Кролевецьке від № 3051 (*прізвище не вказано за 18.05.2004 р*), Сумська обл.	69,00
Крочак В. Я., м. Розділ Львівської обл.	10,00
Крук О. О., м. Бережани Тернопільської обл.	20,00
Лановецька міська рада (*ч/з Безух*)	42,00
Леонов О. П., м. Торез-7 Донецької обл.	10,00
Лоза М. Л., м. Суми	10,00
Лоївська ЗОШ І—ІІІ ст. Надвірнянського р-ну Івано-Франківської обл.	350,00
Магістри ТНУ ім. Вернадського (українська філологія), м. Сімферополь	55,00
Матейко Р. М., м. Тернопіль	20,00
Медуницька Д. К., м. Кривий Ріг	10,00
Мельничук У. Ф.	100,00
Молодик В. А., м. Немирів Вінницької обл.	50,00
Молодих В. Л., м. Вінниця	50,00
МПП "Червона калина"	50,00
"Музей на колесах", м. Фастів (*прізвище нерозбірливо*)	40,00
Мурованокуриловецька СЗОШ І—ІІІ ст.	61,00
Нагорний А. Г. з дружиною Валентиною та сином Юрієм, м. Київ	5300,00
Надвірнянське РФУ, Івано-Франківська обл.	4000,00
Науково-технічна бібліотека Національного університету харчових технологій, м. Київ	150,00
Новопетликівська школа Бучацького р-ну Тернопільської обл. (*ч/з Галил*)	141,00
НТУУ КПІ м. Київ (*ч/з Тисячну Л. М.*)	50,00
Овчарук І. Ф., м. Чернівці	20,00
Овчарук М. І., м. Чернівці	20,00
Онутська школа Заставнівського р-ну	30,00
Охорхіна А. М., м. Жмеринка Вінницької обл.	5,00
Павлюк В. Я., смт. Козова Тернопільської обл.	50,00
Павлюк Г. А., Гранівка Радивилівського р-ну Рівненської обл.	226,00
Паньків Р. Р., м. Львів	50,00
Пасимак Р. Я.	251,00
Пашин Б. К., м. Лубни Полтавської обл.	133,00
Педколектив школи с. Пнівне Кам.-Каширського р-ну Волинської обл.	113,00
Петруня М. Ф., м. Київ	138,00
Повідайко Л. І., м. Львів	124,00
Покроженва О. П., м. Севастополь	30,00
Поліщук Г. А., м. Львів	300,00
Похила В. М., м. Борщів Тернопільської обл.	10,00
Рибцев Г. І., м. Торез-7 Донецької обл.	15,00
Римар В. А., с. Кивачевка Теплицького р-ну Вінницької обл.	10,00
Родина Любові Василів-Базюк та Ярослава Базюка, донька Наталя з дітками Калиною та Юрієм, син Андрій з дружиною Тересою та доньками Зоряною та Надійкою, м. Торонто, Канада	2620,00
Родина Корпанів, м. Львів	100,00
Рожнятівська районна рада Івано-Франківської обл.	1000,00
Роман, Йосип і Марія, м. Сосніцька Львівської обл.	20,00
Рябцева Д. Ф., м. Дніпропетровськ	10,00
Саврак Л. І., м. Красноперекопськ	25,00
Садловський В. П., м. Київ	50,00
Салимін І. С., м. Львів	30,00
Самойленко В. В., м. Торез-7 Донецької обл.	10,00
Самусь О. І., м. Чугуїв Харківської обл.	10,00
Сербин В. І., м. Біла Церква Київської обл.	50,00
Сердюк С. О., м. Хмельницький	100,00
Сирота Л. М., м. Київ	50,00
Скавинська В. В., м. Софіївка Дніпропетровської обл.	10,00
Сметанська М. І., м. Київ	120,00
ССЗОШ № 4 м. Львів (*ч/з Сиротюк Л. А.*)	1703,79
СШ, с. Олесине Козівського р-ну Тернопільської обл.	82,08
Ткач Деодозія, с. Дорофіївка Підволочиського р-ну Теорнопільської обл.	10,00
ТОВ МКС	2000,00
Товариство "Просвіта", м. Іллічівськ (*ч/з Сагатюк Г. Н.*)	56,00
Томко Л. М., м. Рівне	100,00
Трибухівська школа Бучацького р-ну (*ч/з Пискливець*)	88,00
Фастівська школа народної майстерності (*ч/з Витвицького М. М.*)	34,00
Харишин В. Ф., м. Ходорів Жидачівського р-ну Львівської обл.	20,00
Харківський обласний санаторій "Рай-Єленовка"	500,00
Ходовицька СЗШ І—ІІ ст. Стрийського р-ну Львівської обл.	99,24
Хоменко З. П., м. Вінниця	25,00
Хоміцька О. М., м. Львів	50,00
Чорнопотіцька школа Заставнівського р-ну	30,00
Чупашко О. І., м. Львів	393,00
Школа № 1, м. Тернопіль (*ч/з Заремську Б. І.*)	90,00
Шуляк О. А., Скалат Підволочиського р-ну Тернопільської обл.	50,00

Добровільні пожертви "На Кобзареву Церкву":
МБФ "Українська Родина"
Р/р № 26045200145101
в Подільській філії АКБ "Київ", МФО 320401
ЗКПО 21709106

СПИСОК ОФІРУВАЧІВ НА ТАРАСОВУ ЦЕРКВУ, ЯКІ НАДІЙШЛИ ЗАГАЛЬНИМИ СУМАМИ

МИКОЛАЇВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

(через Кремінь Т. Д., м. Київ)

Філологічний факультет	
Група 141 А	11,00
Група 111 Б	26,50
Група 111 А	30,00
Група 401 А	11,00
Група 421	10,00
Група 201 А	10,00
Група 311 Б	9,00
Кафедра новітньої літератури	
Кондюк С.	1,00
Менший А. М.	2,00
Оришак Ю. М.	2,00
Ткаченко О. С.	1,00
Черкесова І. Г.	1,00
Кафедра зарубіжної літератури	
Гладишев В. В., доцент	19,89
ВСЬОГО:	**147,39**

ВІД ПРОСВІТЯН м. ПАВЛОГРАД (*ч/з Жирівського Т.*)

Гетьман С. М.	20,00
Жирівський Т. М.	10,00
Заремба М. А.	5,00
Король І. А.	5,00
Мацура С. М.	10,00
Органіщук В.	10,00
Пономаренко М. Ф.	10,00
Романюк Л. В.	10,00
Сасин О. Т.	10,00
ВСЬОГО:	**90,00**

ЗОШ № 13 м. Єнакієве Донецької обл.

7-А	30,18
7-Б	10,95
11-А	7,50
11-В	11,20
ВСЬОГО:	**59,83**

ПРАЦІВНИКИ ЛОЇВСЬКОЇ ЗОШ І—ІІІ СТУПЕНІВ НАДВІРНЯНСЬКОГО р-ну ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ обл.

Кіт Й. Ф., директор школи	21,00
Гнатюк Г. Д., заст. директора	10,00
Реведюк Г. В., вч. укр. мови	10,00
Логвіненко В. М., завуч з виховн. роботи	10,00
Йосипенко В. Н., вч. математики	10,00
Равлюк М. І., вч. математики	10,00
Лисенко С. Б., вч. заруб. літ.	10,00
Гаврилюк І. М., вч. укр. мови та літ.	10,00
Савчук Ю. М., вч. співів	5,00
Петріщак А. Я., вч. географ.	10,00
Пірнак Я. В., вч. труд. н.	10,00
Наливайко Д. Б., вч. фіз. вих.	10,00
Величко І. Т., вч. географії	10,00
Горбова Я. С., вч. поч. кл.	10,00
Яворовська О. В., вч. поч. кл.	10,00
Николайчук Г. Р., вч. поч. кл.	10,00
Мисюк Л. Д., вч. поч кл.	10,00
Романюк Л. Я., вч. поч. кл.	10,00
Костик О. П., вч. труд. н.,	5,00
Приймак С. А., прак. псих.	6,00
Чік О. І., вч. біол., хім.	10,00
Мороз Л. Д., вч. христ. етики	10,00
Бойко М. І., бібліотекар	4,00
Прийдун О. В., вч. фізики	5,00
Кметюк І. В., вч. ДПЮ	10,00
Вірста М. В., пед.-орг.	5,00
Басенко В. Й., завгосп	5,00
Саган Р. Й., столяр	3,00
Рослик В. О., двірник	6,00
Наливайко Н. В., прибиральниця	10,00
Цюрак Л. А., операт. котельні	10,00
Фірлей І. І., прибиральниця	10,00
Пліщук Н. В., операт. котельні	10,00
Пліщук Б. Д., операт. котельні	10,00
Кецман Г. Ю., прибиральниця	10,00
Польовий Я. І., вч. фізики	10,00
Боклащук М. В., вч. англ. мови	10,00
Басенко О. В., сторож	5,00
Остап'юк Х. М., вч. поч. кл.	10,00
ВСЬОГО:	**350,00**

Немирівський будівельний технікум ВДАУ, Вінницька область

Бевз Т. Б.	10,00
Горобець М. В.	10,00
Горлачов О. Ю.	10,00
Григоркук В. П.	10,00
Дрозд О. П.	10,0
Колесник Б. Ф.	10,00
Махлай М. В.	10,00
Міхурінський Б. В.	10,00
Опаристий О. А.	10,00
Осадчук В. Л.	10,00
Остапюк О. В.	10,00
Скидан О. Ю.	10,00
Уманець В. І.	10,00
Чверкун В. В.	10,00
Шпак В. М.	10,00
Якименко С. В.	10,00
Татарчук П. О.	10,00
Шаталіо М. М.	10,00
Погорельський В. В.	10,00
Всього:	**190,00**

Члени Клубу ветеранів "Неспокійні серця" Луцького народного дому "Просвіта"

Волинець А. П.
Головата Ю. К.
Горіна О. М.
Єрлін М. Т.
Закирнична В. І.
Іванова В. М.
Каліновська С. І.
Козак Р. С.
Кучеренко В. П.
Ліхтарович В. О.
Ловіта Л. І.
Маслова Н. І.
Марчук В. Ю.
Михайлін І. Г.
Мозуль А. І.
Найдьонова К. С.
Нікуліна Л. Я.
Обрезков В. Ф.
Озерова З. М.
Онищук М. В.
Петушков Б. Д.
Рослякова Л. С.
Суколова З. Я.
Тарасова Т. І.
Тахтеєва Н. П.
Терпелюк О. В.
Федорук Л. П.
Федчук Т. П.
Царенко Л. Д.
Чернецова Н. Б.
Шевчук М. Г.
Юрченко Т. В.
Ярощук Н. А.
Всього: 100,00

СЗШ І—ІІ ступенів села Голубече Крижопільського району Вінницької обл.

Від учнів	
Барабаш А. А., 6 кл.	5,00
Білянська Ю. В., 8 кл.	2,00
Богачук М. М., 8 кл.	2,00
Будков Д. М., 4 кл.	3,00
Вовк О. А., 6 кл.	1,00
Вовк Ю. А., 7 кл.	1,00
Кобченко Т. Р., 4 кл.	2,00
Горак К. А., 1 кл.	1,00
Горак Р. А., 8 кл.	1,00
Добровольський О., 3 кл.	0,25
Колісник Н. В., 6 кл.	2,00
Колісник О. В., 8 кл.	2,00
Копайгородський Б. В., 2 кл.	0,75
Копайгородський В. В., 2 кл.	0,75
Малютяк О. М., 8 кл.	1,00
Мельник Я. П., 6 кл.	2,00
Одишев В. О., 4 кл.	1,00
Сорочан О. А., 7 кл.	1,00
Степанов В. І., 7 кл.	1,00
Хитрук П. В., 8 кл.	2,00
Від учителів	
Кушнерук Л. П.	2,00
Мазур Н. І.	2,00
Медвідь О. І.	2,00
Осипенко М. Н.	2,00
Ратушняк Н. О.	1,50
Сатановська О. О.	2,00
Тимощук Т. М.	2,00
ВСЬОГО:	**45,25**

БУЧАЦЬКЕ РАЙОБ'ЄДНАННЯ ВУТ "ПРОСВІТА" ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ (*ч/з Пасимок Р. Я.*)

Білик Я. Т.	10,00
Бура І. М.	4,00
Воробій О. М.	5,00
Гузовський М. Д.	10,00
Козира І. С.	5,00
Кохановська Л. А.	10,00
Крушельницький К. К.	5,00
Пасимок Р. Я.	10,00
Пащин П. К.	5,00
Подолян Н. М., с. Соколів	30,00
Птиць Б. С.	10,00
Родина Антошків, с. Підзамочок	100,00
Стецько В. І.,	37,00
Шподарунок І. В.	10,00
ВСЬОГО:	**251,00**

Пожертви шкіл Бучацького району Тернопільської області (*ч/з зав. відділом у справах сім'ї та молоді Слободян*)

Медведівська ЗОШ І—ІІ ст.
Новоставська ЗОШ І—ІІ ст.
Жизномирська ЗОШ І—ІІІ ст., колегіум ім. Св. Йосафата
Озерянської ЗОШ І—ІІІ ст.
Бубулинська ЗОШ І—ІІ ст.
Зубрецька ЗОШ І—ІІІ ст.
Звенигородська ЗОШ І—ІІ ст.,
ЗОШ І—ІІ ст. м. Бучача
Ріпинецька ЗОШ І—ІІ ст.
Ліцей м. Бучача
ВСЬОГО: 942,00

УСЬОГО НА РАХУНКУ ТАРАСОВОЇ ЦЕРКВИ — 418 251 грн. 60 коп.

ПОГЛЯД ГРОМАДЯНИНА

ЗАКОН«ПРО СУДОУСТРІЙ УКРАЇНИ» НЕ ВІДПОВІДАЄ КОНСТИТУЦІЇ

Всі, хто стоїть за правду, прагнуть однієї мети.
Анрі БАРБЮС

Закон "Про судоустрій України" набув чинності порівняно недавно, 1 червня 2002 р., але не минуло й півроку, як виявилося, що до нього безліч зауважень і нарікань як із боку суддів, так і виразників волі народу, а уряд знехтував вимоги "Прикінцевих та перехідних положень" Закону. Нині у Верховній Раді розглядається кілька начерків щодо змін в устрої судової влади та здійсненні судочинства в Україні. Втім, то здебільшого владні клопоти, оскільки стосуються вони переважно вад чи недосконалості судової побудови, відображають різні погляди на впорядкування її діяльності. Суспільство ж більше хвилює не уклад судового відомства, а правове наповнення засад, на які воно спиратиметься; громадяни переймаються власне правосуддям, а також тим, наскільки те чи інше загальнообов'язкове веління сприяє проведенню в життя їхніх прав і свобод.

Прикро, але деякі витвори народних представників не те що не сприяють людям, а взагалі не відповідають духу й букві Конституції. Прикро подвійно, позаяк одним із таких прикладів якраз і є закон "Про судоустрій України". Тут правові — хиби просто нанизуються одна на іншу: маємо цілий вузол недоладностей, недоречностей і плутанини. Дуже багато мовиться про права суддів і гарантії їхньої безпеки та незалежності. Але часто-густо цього намагаються домогтися, посягаючи на права звичайних громадян. Одразу відчувається, що правила розроблялися за участю радників із найвищого суддівського середовища, але тишком-нишком, без широкого громадського обговорення.

Наприклад, у ч. 5 ст. 14 Закону робиться спроба заборонити й запровадити відповідальність за "збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб з метою завдати шкоди їх (суду чи суддів — *В.Р.*) авторитету". Такі діяння прирівнюються до "втручання у здійснення правосуддя, впливу на суд або суддів у будь-який спосіб, неповаги до суду чи суддів". Це — вочевидь неконституційний припис із огляду на положення ч. 2 ст. 34 Основного Закону: "Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб — на свій вибір". Згідно зі ст. 32 Конституції забороняється лише втручання в особисте і сімейне життя людини й "не допускається збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди".

Згадані протиправні обмеження робляться начебто з благородною метою — заради забезпечення "самостійності й незалежності суддів". Невже такі заходи спрямують утвердженню третьої гілки влади, роблять її непідлеглою двом іншим? Більш ніж сумнівно. Вістря спрямоване проти простих членів суспільства. Розробники й ухвалювачі Закону явно забули, що суддівська незалежність — не самоціль, вона покликана забезпечувати право громадян на судовий захист (ч. 1 ст. 55 Основного Закону), тому не повинна перетворюватись у незалежність від здорового глузду, адже, згідно з ч. 2 ст. 3 Конституції, "права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави".

Проте в житті виходить не так: права і свободи людини обмежуються заради діяльності суду. А яка вона, та діяльність, — питання десяте. Все перевертається з ніг на голову — не суд існує для громадянина, для захисту його прав, а навпаки: виявляється, є якісь права суддів, що потребують захисту від громадян. Схоже, що останнім наполегливо намагаються заткнути рота... аби перші могли коїти, що їм заманеться, і щоб ніхто не мав права й слова всупереч сказати. Це, бачте, буде втручанням...

Рішуче не погоджуюсь із таким підходом. Адже відомо, що одним із найдієвіших способів боротьби з неподобствами є гласність, оприлюднення відомостей про ганебні явища, а страх посадовця від можливості широкого розголосу про скоєне ним — є непоганим засобом стримування від незаконних діянь.

Далі. Здавалося б, вершителям людських доль, які справді здійснюють правосуддя, чинять відповідно до закону, сумлінно виконують свої посадові обов'язки, нема чого боятися дисциплінарної відповідальності. Чому ж для розгляду скарг щодо неправомірних дій суддів, порушення ними присяги свідомо створюються перешкоди? Вже вкотре переступають навіть через Правовстановлення держави.

Із набранням чинності закону "Про судоустрій України" припинив свою дію інший — "Про кваліфікаційні комісії, кваліфікаційну атестацію і дисциплінарну відповідальність суддів судів України", ст. 32 якого забезпечувала громадянам можливість започатковувати розгляд питання про відповідальність суддів. Тепер цю можливість утрачено. Згідно з новим законом (ч. 2 ст. 97), право порушувати зазначене питання належить лише народним обранцям, уповноваженому Верховної Ради з прав людини, Голові Верховного Суду, керівникові відомства справедливості, головам відповідних рад суддів, членам Ради суддів України. Таким чином, відбулося "звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод", що відповідно до ч. 3 ст. 22 Конституції недопускається.

Згідно з ч.1 ст.73 розглядуваного Закону, "кваліфікаційні комісії суддів є постійно діючими органами в системі судоустрою України". Статтею 40 Конституції передбачено, що "усі мають право направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування та посадових і службових осіб цих органів, що зобов'язані розглянути звернення і дати обґрунтовану відповідь у встановлений законом строк". Відповідно до ст. 8 Основного Закону, "в Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. Норми Конституції України є нормами прямої дії". У ст. 64 Основного Закону записано, що "конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією".

Однак усе це не заважає кваліфікаційним комісіям на підставі ст. 97 закону "Про судоустрій України", яка не відповідає Конституції, відмовляти громадянам навіть у розгляді звернень (не кажучи вже про порушення дисциплінарних проваджень щодо суддів). У разі оскарження таких неправомірних дій, суд, звісно ж, стає на бік не громадянина, а кваліфкомісії.

Постають закономірні запитання: чому в Україні діє не Закон над законами, а приписи, які йому суперечать? Чому суди керуються неправовими положеннями? Чому законотворці видають "на-гора" явно неконституційні закони, а Президент їх підписує?

Беззаперечно заявляю: не потребую посередників у здійсненні свого права на звернення до державних установ. Перераховані у ст. 97 Закону достойники мені можуть не подобатися. Можливо, я вважаю для себе недоброчесним "турбувати" народного представника від свого виборчого округу, оскільки не голосував за нього, більше того, закликав віддати перевагу іншому. До того ж, все одно народні обранці та високопосадовці переправляють звернення щодо започаткування дисциплінарної відповідальності жерців Феміди на розгляд радам суддів, а ті всіляко покривають порушників присяги.

Наступне цікаве запитання: що ж це таке — ради суддів? Уявні й непостійні утворення. Начебто є, і водночас немає їх. Де місцезнаходження кожної з них? Ніде. Відоме лише місце розташування Ради суддів України. Який їхній склад? Учора — один, сьогодні — інший, завтра... поживемо — побачимо. Це слизький в'юн, якого не можна вхопити: згідно з ч. 4 ст. 108 закону "Про судоустрій України", відповідна рада суддів "є виконавчим органом конференції суддів" й обирається "з числа делегатів конференції", яка, у свою чергу, є "зібранням представників суддів (делегатів)". Тобто, це навіть не громадське об'єднання, але для "зручності" (читай: можливості відкараскатися від громадянина) вважається таким. Тому що в цьому разі дії чи бездіяльність ради суддів, на відміну, скажімо, від кваліфікаційної комісії, навіть не можна оскаржити в судовому порядку: сторожі закону відразу вам вкажуть, що відповідно до ст. 2483 ЦПК судам не підвідомчі скарги "на акти і дії об'єднань громадян, які... належать до їх внутрішньоорганізаційної діяльності або їх виключної компетенції".

Втім, тоді постає ще одне питання: якщо ради суддів — це об'єднання громадян, а не державні установи, то як на них можна покладати державні обов'язки, доручати їм виконання державних завдань? Зокрема "здійснювати контроль за організацією діяльності судів та діяльністю відповідних структур Державної судової адміністрації, заслуховувати інформацію голів цих судів про їх діяльність", "розглядати питання правового захисту суддів, соціального захисту і побутового забезпечення суддів та їх сімей і приймати відповідні рішення" (ч. 4 ст. 111), "ініціювати питання про дисциплінарну відповідальність суддів" (ч. 2 ст. 97)? Згідно зі ст. 119 Закону, організаційне забезпечення діяльності судів покладається на Державну судову адміністрацію. І те саме повноваження передбачено для рад суддів у ст.102. Все це — небачені у світовому устрої явища.

Ради суддів Закон називає "органами суддівського самоврядування". Одначе надані їм права сягнули значно далі, адже за ст. 130 Конституції, суддівське самоврядування має діяти "для вирішення питань внутрішньої діяльності судів". Відколи це здійснення нагляду стало тотожним самоврядуванню? Нелад і стосовно дотримання вимог ч. 2 ст. 127 Основного Закону: судді не можуть належати до профспілок, натомість створили ради суддів — також об'єднання за професійною ознакою, які займаються питаннями "соціального захисту і побутового забезпечення суддів".

До набрання чинності закону "Про судоустрій України" в разі заяв про неподобства чорних мантій завжди проводилися перевірки й уживалися бодай якісь заходи, а нині, коли судове відомство здійснює обстеження самого себе, саме на себе розглядає скарги, запанувала сваволя, повне нехтування та відсутність відгуку на звернення щодо порушень і зловживань. І не дивно: необмежені, самовладні утворення втрачають відповідальність за наслідки своїх рішень. Устрій лише на засадах самообліку — хибний. Здавна відомо: в закритій вибудові відбувається застій і загнивання. Утаємниченість, прихованість ускладнюють нагляд громадськості за діяльністю влади, призводять до підриву довіри до неї. То хто ж цього прагне?

Тому утворення рад суддів у такому вигляді — величезна помилка. Безпосередній обов'язок народних представників — привести закон у відповідність до Конституції, щоб він забезпечував правосуддя, сприяв утвердженню народоправства, законності та справедливості.

● **Віктор РАДІОНОВ**

ДО І ВІД РЕДАКЦІЇ

НІ ЗЕЛЕНИХ, НІ ЧЕРВОНИХ

Перлина Голосіївського лісу, заповідник, розташований біля собору Св. Пантелеймона у Феофанії в небезпеці.

Поруч із двома ставками, які там існують, відбувається нищення цілих плантацій молодої, високої, стрункої вільхи. Цілими днями гудуть бензопили; десятки робітників зранку до вечора ріжуть ліс!

Надбання народу, надбання багатьох поколінь знищується. Попрані закони землі і неба, природи і суспільства.

Болить душа, коли споглядаєш це кощунство. Як іронія, стоять біля в'їзду в ліс щити, де зазначено, що забороняється в заповідній зоні рвати квіти, розкладати багаття, полохати птахів.

Постає питання, де ж наші захисники природи, котрих не перерахувати? Де партія ЗЕЛЕНИХ, де наше "демократичне" телебачення, де Міністерство екології, прокуратура, держадміністрація, лісництво?

"Усе мовчить, бо благоденствує", як писав Тарас Шевченко.

● **Петро БІЛИК,** м. Київ

ДОПОМОЖІТЬ ВЧИТЕЛЮ ЗНАЙТИ РОБОТУ!

Я — вчитель української мови і літератури, але нині працюю вчителем обслуговуючої праці; проте в цьому році години скоротили, і я стала майже безробітною.

Якщо потрібні вчителі в Південній, Східній чи Центральній Україні, то я б поїхала туди працювати.

Дуже прошу повідомити, чи є там вільні вакансії.

Заздалегідь вдячна.
З повагою,

М. М. РАК,
м. Тернопіль

Київ, 28.04.2004

Шановна пані М. М. Рак!

Дякуємо за увагу до нашої газети. Співчуваємо Вам, хоч не знаємо всіх обставин і навіть Вашого імені.

Як нам повідомили у Міністерстві освіти і науки, інформація про конкретні вакантні місця у системі МОН нагромаджується на рівні районних (міських) і обласних управлінь освіти відповідних державних адміністрацій.

Подаємо телефони обласних управлінь освіти в регіонах, що Вас цікавлять:

Донецьк (0622) 335-27-67; 92-53-09.
Луганськ (0642) 53-44-42;
Кіровоград (0522) 24-13-30; 24-15-28;
Миколаїв (0512) 35-30-60;
Одеса (0482) 22-87-80;
Дніпропетровськ (056) 778-23-54;
Запоріжжя (0612) 39-02-60; 34-25-33;
Автономна Республіка Крим (0652) 27-52-32;

Додаткову інформацію з ширшого кола питань Ви можете отримати також на сайті Міносвіти: **www. mongov.ua**

Будемо Вам вдячні, якщо докладно повідомите нам про хід і результати Ваших пошуків на ринку вчительської праці.

● **Є. Ґ.**

ПОЗИЧИТИ МОЖНА МАСКУ, ОБЛИЧЧЯ — НІКОЛИ

ПОРТРЕТ ГЕРОЯ

НЕ ВИНУВАТИЙ ВІН?

На боці другого, крім стовідсоткової підтримки влади, — ще й значний інформаційний потенціал: усі державні теле- й радіоканали, потужні комерційні ТРК, київська й провінційна преса, Інтернет.

Уже більше місяця на громадян України з ранку до вечора виприскуються доза за дозою повідомлення про кипучу діяльність Віктора Януковича, успіхи очолюваного ним коаліційного уряду. Нещодавно його особисто похвалив навіть Президент Російської Федерації Володимир Путін — постать не остання й не пасивна на сцені української політики.

Здавалося б, усе добре на владному Олімпі.

Але!

Останнім часом розмірений поступ до жаданої мети януковичівської команди почав давати збої. Та такі відчутні, що навіть пропагандистські акценти раптом змістилися на першу особу "донецьких". Уточнимо: завісу піднято поки що лише над одним із періодів життя Прем'єра. Саме тим, що пов'язаний із кількома судимостями та перебуванням Віктора Януковича у в'язницях.

Якщо започатковане оригінальною прес-конференцією (швидше, бенефісом!) прем'єрського прес-секретаря журналістське дослідження продовжиться, то нас чекає детективна поліологія, котра затьмарить популярність телесеріалів. Адже деякі хвилюючі сюжети біографії одного з господарів Донбасу вже оприлюднено: про тяжке дитинство (автор — колишній мер Донецька, а нині народний депутат Володимир Рибак) майбутнього глави уряду і, як наслідок, "виховання" у пенітенціарних закладах (людська доля — не пряма лінія, і не всьому може бути, треба лише посміхувати чоловікові), про зняття судимостей із Віктора Януковича КПК (Комітетом партійного контролю — своєрідним "ЧК" у структурі керівництва КПРС) та інша лірика. Додамо, що таких висновків Ганна Стеців-Герман дійшла в результаті власного розслідування (!?)... (Так і хочеться запитати: "На біса нам ті прокуратури, суди, слідчі органи?" Жінка он не барилася, поїхала в Донбас, все скрупульозно вивчила й винесла вирок "Не винуватий! Чистий, як дитина сльоза!").

Звичайно, найкраще було б почути об'єктивну інформацію про суть справи від компетентних органів. Адже є архіви, учасники тих, не таких уже й давніх, подій.

А втім, може, це й на краще. Може, в цьому родзинка спектаклю з інтригуючою назвою "Як "донецькі" Київ брали"?

Спробуймо знайти пояснення переполоху в прем'єрській команді. Не могли ж його спровокувати всього лише чергові публікації добровільного біографа Віктора Януковича журналіста Володимира Бойка.

Хоча недаремно іронізують: "Зевсе, ти сердишся, отже правда не на твоєму боці!" І якщо Прем'єр-міністр занервував, більше того — викликав вогонь на себе, то цьому повинне бути логічне пояснення.

ПОРОЖНЯК НЕ ГАНЯЮТЬ У ДОНБАСІ. А В УКРАЇНІ?

Аналітиків, які відслідковують перебіг подій у таборі Віктора Януковича, зацікавив нинішній настрій команди колишнього лідера донецького регіону. Більше року донбасівські провінціали освоюють нове для себе життя, діючи найчастіше за принципом "прийшов, побачив, переміг". За плечима — створення "залізною рукою" так званої парламентської більшості, далі — коаліційного уряду, "перемоги" в Донецьку (варварськими методами зірвано з'їзд "Нашої України"), потім — серія "успіхів" на місцевих виборах, вінцем якої стало Мукачеве.

Але на стратегічних напрямках — жодної оригінальної ідеї чи інтригуючого ходу (окрім, зрозуміло ж, надбання балакучого самозакоханого прес-секретаря). Переважна більшість заходів пропагандистської кампанії — примітивне повторення всього, що робить (чи робила) команда Віктора Ющенка.

"Переконуєте електорат, що уряд Ющенка поставив собі за головну мету — добробут українських громадян. Ми теж маємо стабільні результати економічного зростання. Найвищі серед країн СНД. Про це українські й російські мас-медіа донесли інформацію до кожного майбутнього виборця".

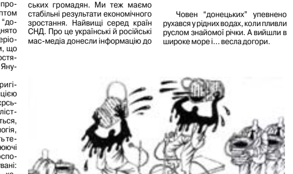

Малюнок Олега Смаля

До офіційного початку президентських виборів в Україні більше місяця, але сьогодні на претендентському виднокої бачаться дві постаті: Віктора Ющенка та Віктора Януковича.

І так — по всіх напрямках протистояння чи впливу на електорат.

Для натовпу цього, може, й досить.

У нас із Вами, шановний читачу, є можливість зупинитися й поміркувати.

Справді, нинішні економічні успіхи України, започатковані саме реформаторським урядом Віктора Ющенка, захоплюють і Європу, й Америку. Не кажу вже про Росію та країни СНД.

Але де відповідь на головне питання сьогодення: "Як це все відбивається на житті пересічного українця? Чому уряд Віктора Януковича пішов на безпрецедентний крок: погіршуючи й так незадовільні соціальні стандарти, не зменшив мінімальної заробітної плати?" Адже 60 відсотків українців мають доходи, нижчі від прожиткового мінімуму. Додамо до цього, що 7 мільйонів наших громадян вимушено виїхали на заробітки, а 8 — безробітні. Саме за урядування Віктора Януковича ціна хліба — основного продукту харчування — зросла на більш ніж 20 відсотків.

Чому справді високим темпам економічного зростання не відповідає поліпшення добробуту народу?

Та тому, що уряд "не ганяючого порожняк" Віктора Януковича — прихильник антисоціальної політики. Його мета — збільшення прибутків "жирних котів", а не турбота про народний добробут. Вкотре навіть Президент указує на те, що нинішній уряд використовує, насамперед, фіскальну функцію державного бюджету і не дбає про забезпечення стабільності економічного зростання країни. Сучасний українець одержує в 63 рази менше зарплатню, ніж німець. У 100 разів — ніж данець, в 58 разів — ніж британець.

У Білорусії та Росії, де темпи економічного зростання удвічі нижчі, зарплата, навпаки, удвічі більша.

Тим часом, 6 українських олігархів володіють майже 7-ма мільярдами доларів (або 40 млрд. гривень). Державний бюджет України — майже 12 мільярдів доларів.

ДЕРЖАВНІСТЬ ПО-ДОНЕЦЬКИ "ЧИКАЗЬКОГО" ЗРАЗКА

Човен "донецьких" упевнено рухався у рідних водах, коли пливли руслом знайомої річки. А вийшли в широке море і... весла догори.

Роками Віктор Янукович та його прихильники створювали "свій Донбас".

Колись цей край славився мужніми людьми, заможністю родин і дружньою затишною атмосферою міст та шахтних селищ. Сьогодні тут панує беззаконня, жебрацтво й диктат криміналітету. Гірничодобувна галузь давно потребує реформування, зруйноване міське комунальне господарство, убожіє освітньо-культурна нива.

Донецька область посідає перше місце в Україні за смертністю населення, рівнем безробіття, занедбаністю екології.

Ідеологія "донецьких" проста, утверджена на трьох китах: одна мова (російська), одна церква (російське православ'я), одна мета — особисте збагачення над усе. А коли папаха Прем'єра впала на голову колишнього глави облдержадміністрації, "донецькі" спробували принести свою "школу управління" в Київ.

Навіть їхні союзники не сприймають "чиказьких" прийомів запозичених провінціалів. Колишній Прем'єр-міністр Анатолій Кінах нещодавно заявив, що більшість у парламенті "формується методами тиску, шантажу, перерозподілу посад, економічного впливу", а отже, фактично уряд Віктора Януковича не є легітимним.

Дипломати, військові України забезпечили присутність нашого військового контингенту в Іраку. Проте уряд Віктора Януковича не зумів використати сприятливу ситуацію й забезпечити участь нашої держави у відбудові цієї країни. Українська дипломатична служба діє безініціативно в напрямку залучення в Україну інвестицій. Іноземний капітал боїться йти на вітчизняний ринок.

Сталося те, що повинне було статися: напруження передвиборного марафону між основними претендентами на президентське крісло, закономірно, вже на старті вивело їхнє протистояння на якісно новий рівень — чітко виявило ідеологічний контраст між кандидатами на главу держави.

Якщо Віктор Ющенко, давно відомий як прихильник реформаторського курсу відродження промислово-аграрного комплексу країни, то Віктор Янукович вимушений нашвидкуруч мімікрувати й спішно ховатися за маскою українського патріота, батька нації (а це не лише Донбас, але й Галичина, Поділля, Волинь, Придніпров'я тощо). Прем'єр-міністр (віддамо йому належне), здається, докладає всіх зусиль, щоб адаптуватися до нових умов: опанував більш-менш правильну літературну українську мову, став стриманим в оцінках, навіть зовні посоліднішав. Інколи робить спонтанні (неочікувані командою) заяви, наприклад, про те, що українську мову громадяни України повинні знати...

У Донбасі все було навпаки. Всі ж добре пам'ятають, як донецька влада сприяла (й сприяє!) утвердженню в Донбасі всього, що сприяє русифікації краю. Зауважимо, що все це робилося (й робиться!) під гаслами "Збережемо міжнаціональний мир в Україні! Не допустимо в інтернаціональний Донбас галицьких екстремістів!"

ВИБОРИ — ВИПРОБУВАННЯ НАРОДУ НА МОРАЛЬНУ ЗРІЛІСТЬ

Біблія вчить: "Не судіть і не судимі будете". Правильно. Це коли йдеться про пересічну людську особу.

Ми ж говоримо про політику, владу, а тут діють свої закони. Народ не може жити без ідеалів, без національної ідеї, без віри у завтрашній день.

Якщо Прем'єр-міністр говорить про чистоту обличчя держави і її громадян, а сам приховує свої прибутки, вказує у декларації, що він заробив за рік усього 22 тисячі гривень (?!) і не має нічого, крім скромної квартири, то виборці мають замислитися: "Чи можна довіряти нечесній людині країну. Лідер повинен бути, перш за все, порядним, відданим християнським цінностям, патріотом України". Тим більше, що портрет Віктора Януковича увічнений на іконі в одній із донбасівських церков (?!).

Але якщо так станеться, що громадяни України віддадуть свої голоси Віктору Януковичу, тоді треба буде думати про духовне здоров'я нашої нації, про тяжкі руйнівні наслідки панування тоталітарного режиму, який знищував нашу церкву, мову, культуру й саму Україну.

І тоді доведеться переконатися, що він багато досяг...

● **Віталій АБЛІЦОВ**

VIP

ЩО Я ПОЧУВ НА ЛЕКЦІЇ БУША-СТАРШОГО

Несподіваний приїзд до Києва екс-президента США Джорджа Буша (старшого) на запрошення близької до Л. Кучми людини говорить про потепління у стосунках між урядами України і Сполучених Штатів і про пошук засобів це потепління забезпечити й надалі. Не випадково, виступаючи в Київському національному університеті ім. Т. Шевченка, Д. Буш багато говорив про "відомого у світі та видатного політика, яким є В. Пінчук" (?!).

У своїй промові Джордж Буш був правдивим, але тільки у тій частині, яка сьогодні задовольняє режим Кучми. Багато було сказано про демократію, оскільки промовець чимало зробив для її утвердження в світі як Президент США. Щоправда чомусь обійшлося без посилання на конкретні факти. Прозвучала хіба що згадка "про окремі проблеми місцевих виборів" і сподівання, що "ці місцеві вибори не віддзеркалюватимуть вибори Президента України".

Тим часом в Америці видано кілька книжок, які розповідають про "справжнє обличчя сім'ї Бушів". Під час свого виступу гість сказав дуже симптоматичну фразу стосовно автора однієї з них: "Я не поважаю його як автора, але я поважаю його право говорити те, що він хоче". В день народження Гії Гонгадзе це прозвучало як вирок рівневі демократії в Україні.

Джордж Буш із захопленням відзначив неймовірні економічні здобутки України — 9,4 % зростання ВВП у минулому році. Я розумію, що ця цифра створює певну ілюзію правильності курсу України. І, хоча на соціальному житті вона не віддзеркалюється, але пом'якшує претензії до Л.Кучми як з боку української громадськості, так і за кордоном.

Шаную прагматизм США, які користуються можливістю скрізь враховувати свій національний інтерес. Промова Джорджа Буша (старшого) в Київському університеті може бути й певним тактичним жестом на відзнаку позиції Кучми щодо Іраку. Хоча українського інтересу в Іраку ні на закритому засіданні парламенту 19 травня, ні в якомусь іншому документі, у тому числі і таємному, я в сформульованому вигляді не бачив і не чув. Не знаю, в чому він сьогодні полягає.

Очевидно, нам потрібно вчитися у американських політиків, як потрібно жити пріоритетами національних інтересів, а не демонструвати плебейство угодовської політики. Джордж Буш не визнав помилкою свій виступ у Верховній Раді УРСР влітку 1991 року із засудженням "самогубчого націоналізму" й закликом не руйнувати СРСР. Адже напередодні у Москві було підписано протокол про наміри скорочення ядерного озброєння. Це черговий раз засвідчує: прагматизм стратегічного інтересу Сполучених Штатів батько їхнього сьогоднішнього президента зберігає і сьогодні.

● **Анатолій МАТВІЄНКО,** голова УРП "Собор", народний депутат України

КНИЖКОВИЙ ЯРМАРОК

ВАСИЛЬ ГУБАРЕЦЬ: «САД, В ЯКОМУ ЗБЕРЕШ ПЛОДИ...»

Те, що відбувалося з 19 по 22 травня в Києві у Палаці мистецтв "Український дім", було водночас і ярмарком, і вставкою, і хіт-парадом. Майже 200 українських та зарубіжних видавництв, видавничих організацій, книжкових фабрик різних форм власності представляли тут свою продукцію, обмінювалися досвідом роботи, обговорювали актуальні проблеми книговидавничої справи, а також укладали угоди щодо співробітництва, зустрічалися з читачами.

Доля української книги складається нелегко, але видавці, поліграфісти, письменники та читачі сповнені бажання подолати перешкоди і вийти на широку дорогу успіху та здобутків. Як на мене, їм у цьому певною мірою сприяла четверта міжнародна спеціалізована виставка-ярмарок "Книжковий сад — 2004". Нині українське книговидання відроджується й оновлюється. У цьому хоче переконати мене виконавчий директор Української асоціації виробників поліграфічної продукції пан Василь Губарець, якого я запросив до слова: "Книжковий сад — 2004" охоплював надзвичайно широкий спектр показу і продажу художньої, навчальної, історичної, науково-популярної літератури. А ще довідкової, енциклопедичної, дитячої, пригодницької, мистецьких та сувенірних видань. Хто організатори виставки-ярмарку? Державний комітет телебачення і радіомовлення України, Українська асоціація виробників поліграфічної продукції, Національний комплекс "Експоцентр України" під орудою його генерального директора Валерія Пономаренка. Уперше нас активно підтримала Верховна Рада України".

Виставка-ярмарок "Книжковий сад — 2004" заманіфестувала нову концепцію її проведення, доступно подала всебічну інформацію про книговидавничу справу. Згідно з дорученням керівництва парламенту, був підготовлений знаковий стенд "Книги народних депутатів України", який репрезентувала Парламентська бібліотека виданнями понад 70-ти авторів. Окремими розділами тут були представлені "Парламентське видавництво", а також книжкові видавництва "Юрінком Інтер", "Ін-Юре", що спеціалізуються на випуску правничої літератури.

Як і торік, "Книжковий сад" представляли створені та підготовлені на умовах державного замовлення книги за програмою випуску соціально значущих видань, а також підручники, навчальні посібники від Міністерства освіти і науки України. Порадували духовною продукцією, випущеною на високому рівні художнього оформлення та поліграфічного виконання, такі провідні вітчизняні видавництва, як "Мистецтво", "Веселка", "Либідь", "Наукова думка", "Освіта", "Україна", "Світ", "Українська енциклопедія", "Етнос" та інші.

Фото Ганни Оборської

Окрім книговидавців із Республіки Білорусь, Туреччини, Російської Федерації, нинішнього травня зі своєю продукцією до Києва завітали представники видавничих компаній та поліграфічних фірм Республіки Польща та Греції. Тішуся від того, що День польської книги проходив у рамках Року Республіки Польща в Україні, а представники Греції експонували книги, які анонсують Олімпійські ігри. Додам, що в Чернігівському будинку книги відкрився відділ білоруської книги. Це зроблено у відповідь на подібні акції білоруських книготоргівців, які заснували такі ж структури в магазинах "Светоч" та "Наукова книга" у містах Мінську та Гомелі.

— Пане Василю, в письменницькій вітальні "Українського дому" я зачаровано слухав Бориса Олійника, Петра Осадчука, Павла Загребельного, мого земляка Юрія Мушкетика, Івана Дзюбу, Марію Матіос...

— Це було надзвичайно цікаве явище. Тут кожен став учасником акції "Книжка року". А також підбивалися підсумки конкурсу "Книга нової доби". Називалися найкращі книги, випущені у 2003 та 2004 роках у тринадцяти номінаціях. Серед них, зокрема, журі відзначило не лише підручники й посібники, а й енциклопедичні, історичні, дитячі, науково-популярні видання, книги художньої прози, переклади. Водночас на виставці-ярмарку працювала експертна рада Всеукраїнського рейтингу "Книжка року".

"Книжковий сад" порадував також благодійною акцією "Книги — дітям", до якої були долучені Промінвестбанк, Асамблея ділових кіл, Фонд інтелектуальної співпраці "Україна — XXI століття", книготорговельна компанія "Видавничий дім "Саміт-Книга", асоціація підтримки української популярної літератури. І насамкінець хочу сказати, що четверта Київська міжнародна книжкова виставка-ярмарок "Книжковий сад — 2004" завершилася літературно-мистецьким днем "Живемо з іменем Тараса" (у рамках свята "В сім'ї вольній, новій"). Були також покладені квіти до пам'ятника нашому духовному батькові Тарасові Шевченку.

● Спілкувався **Анатолій ТУРКЕНЯ**

ДО ЮВІЛЕЮ

ВІРТУАЛЬНИЙ МУЗЕЙ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

Уперше Симона Петлюру "відзначили", вигнавши із духовної семінарії за несанкціонований вечір із композитором Миколою Лисенком. Згодом за членом РУП (потім — УСДРП), журналістом, редактором місячника "Украинская Жизнь" стежили відповідні органи, а з 1917 р. він уже військовий діяч, і не хто інший, як керівник військового відомства уряду УНР.

З 1919 р. Головний Отаман військ УНР і голова Директорії (керівник держави) здійснює не одну успішну операцію проти царської та більшовицької армій, проте загинув він не на полі бою, а на паризькій бруківці від куль С. Шварцбарта в 1926 р. Останній був виправданий на суді, як "месник єврейського народу", хоча судді визнали й те, що Симон Петлюра до антисемітизму і єврейських погромів в Україні не мав прямого відношення. Справа завершилася *одним франком* відшкодування дружині Петлюри й *одним мільйоном франків* нагороди адвокату Шварцбарта Торесу.

125-річчя від дня народження Симона Петлюри, що припадає на 23 травня, найперше відзначилося відкриттям "Віртуального Музею Симона Петлюри" (**symonpetlura.kiev.ua**). Всеукраїнський комітет із відзначення ювілею працює, крім того, над створенням реального музею в Києві або в Полтаві, а головне — над спорудженням найближчим часом пам'ятника Симону Петлюрі в столиці. Фундація імені Петлюри у Великобританії взялася фінансувати цей проект, але поки міська влада не виділяє місця під монумент, вимагаючи відповідної постанови уряду. Чи з'явиться така постанова — невідомо.

Тим часом, у Бібліотеці української літератури в Москві до ювілею відкрилася книжкова виставка, в Національному університеті ім. Тараса Шевченка відбулася наукова конференція. В Полтаві й деяких інших містах провели "петлюрівські читання". 22 травня столичні громадські організації вшанували Петлюру покладанням квітів до монумента Незалежності, в патріаршому соборі Св. Володимира відслужили панахиду. Крім того, в Національному музеї історії України відкрилася наукова виставка про Симона Петлюру, де вміщено чимало невідомих досі історичних речей.

● **Олександр СОЛОНЕЦЬ**

УРОЧИСТОСТІ

ЗІБРАЛИСЬ ГОСТІ У ПЕРЕСОПНИЦІ

У 1556—1561 роках створено українську першокнигу Пересопницьке Євангеліє визначну пам'ятку української мови й культури. До Пересопниці 22 травня на свято української мови, культури та духовності зібралися гості з різних куточків Рівненщини. Після святкового богослужіння та хресного ходу відбулися урочистості, які вів голова Рівненської "Просвіти" Іван Кузьмук. Письменник Євген Шморгун, нагадавши про те, що 22 травня є міжнародним днем пам'яті Тараса Шевченка і що саме Шевченко, одним із перших, тримаючи в руках Пересопницьке Євангеліє, високо цінував цю справжню українську святиню.

Учасником урочистостей став також народний депутат України Сергій Олексіюк. У своєму зверненні до присутніх він наголосив, що необхідність утвердження й відстоювання української мови у власних сім'ях, а також поглиблення духовних цінностей є однією з найважливіших ознак міцності народу.

● **Оксана СЕРОВА**

ТАРАСОВА ЦЕРКВА

ЛУГАНЧАНИ ЗБИРАЮТЬ КОШТИ

22 травня, в День перепоховання Тараса Шевченка, на головній площі обласного центру біля підніжжя пам'ятника Великому Кобзарю луганчани провели урочистості, присвячені пам'яті генія українського народу. Звучали вірші Шевченка та пісні. Збирали пожертви на Тарасову церкву в Каневі, які перерахували на спеціальний розрахунковий рахунок.

● **Прес-служба ЛОО УНП**

НАРОДНИЙ ТЕАТР

«ПЕРВОЦВІТ», ЩО НЕ В'ЯНЕ

Щиру повагу та захоплення викликає кожен активний прояв свідомого українства на східних теренах, особливо в найвіддаленішій області — Луганській. Тим паче, якщо йдеться про творчу ниву, яку оре вже не одне покоління орачів ось уже п'ятнадцять років. Саме такою нивою є сцена українського народного студентського театру-студії "Первоцвіт" Луганського національного педагогічного університету ім. Тараса Шевченка.

Ще за комуністичних часів, навесні 1989 року, коли вся патріотична громадськість готувалася до відзначення 175-річного Тарасового ювілею, "Первоцвіт" дебютував виставою за творами Т. Шевченка "Я так її, я так люблю мою Україну убогу...". Художнім керівником і режисером студентського театру відтоді незмінно є невтомна ентузіастка своєї справи, відома артистка, а нині — завліт обласного українського музично-драматичного театру Віра Тимошенко.

Уже в перше п'ятиріччя своєї діяльності "Первоцвіт" став загальнонаціональним явищем, адже театр — поки на це виділялися кошти — гастролював у Києві та Львові, Луцьку й Черкасах, Полтаві й Красному Лучі. "Первоцвітяни" під керівництвом Віри Тимошенко інсценізували виставу "Сподіватись" (за Ю. Щербаком) — про долю Лесі Українки, а наступною віхою стала постановка комедії "Мина Мазайло" (за п'єсою М. Куліша), яка й тепер є актуальною. Саме за цю виставу театрові "Первоцвіт" 1995 року було присвоєно звання народного, яке він потім двічі підтверджував.

У подальшому значними подіями в житті студентського творчого колективу були інсценізації вистав "Стіна" (за драмою Ю. Щербака), "Шевченкова мова" (за О. Ясним), "Є на світі доля" (композиція за творами та сторінками біографії Тараса Шевченка; сценарій Віри Тимошенко), "Я духом вільним неба осягну" (сценарій цієї вистави, присвяченої 140-річчю Бориса Грінченка, також склала Віра Тимошенко).

Нещодавно відбувся ювілейний вечір "Первоцвіту", на який прийшло чимало його акторів різних поколінь. Хоча це часом різні за своїм характером і родом теперішніх занять люди, але всіх їх об'єднує любов до українського художнього слова та глибока повага до свого улюбленого наставника — й не лише у творчості, а й у житті — Віри Василівни Тимошенко. Після концерту, який не раз викликав гучні оплески зали, продовжувалося живе спілкування, й тривало воно до пізнього вечора.

На жаль, "Первоцвітові" не бракує проблем організаційного характеру, й за розв'язання їх, на мою думку, мали б узятися разом із державні структури та громадські організації. Об'єднаними зусиллями, маємо допомогти в досягненні нових творчих висот народному театрові, осяяному святим знаменом Шевченка.

● **Юрій КИСЕЛЬОВ,** голова Луганського міського об'єднання Товариства "Просвіта" ім. Тараса Шевченка

ПОДІЯ

НОВЕ ЖИТТЯ «КАТЕРИНИ»

У рамках Всеукраїнського звіту майстрів мистецтв і художніх колективів регіонів України та Днів культури Миколаївщини в Києві на сцені Театру імені І. Франка відбулася вистава опери "Катерина" Миколи Аркаса в постановці Миколаївського академічного українського театру драми та музичної комедії.

Директор Миколаївського театру, керівник проекту — Микола Берсон

Непересічність цієї події очевидна. У рік, коли Україна відзначає 190-річчя Кобзаря, і напередодні травневих шевченківських днів вистава Миколаївського театру за безсмертним твором поета звучить особливо доречно. Крім того, постановку опери "Катерина" в Миколаєві здійснили до 150-ї річниці з дня народження її автора — Миколи Аркаса (нар. у 1852 р.), до того ж у 2004-му минає 105 років від прем'єри опери та 95 років із дня смерті композитора.

Доля "Катерини" склалася незвичайно. І не тільки в поемі Т. Г. Шевченка. Варто зазначити, що автор опери, Микола Аркас — особистість неординарна. Він походить з родини воєнного губернатора Миколаєва і Севастополя М. А. Аркаса. Закінчив Новоросійський університет (м. Одеса), служив у канцелярії воєнно-морського відомства в Миколаєві, був ад'ютантом командира Чорноморського флоту. Протягом життя Микола Аркас обіймав високі посади в губернській управі як почесний мировий суддя, статський радник був нагороджений багатьма орденами. Та пам'ять поколінь йому забезпечили не тільки ці діяння — адже, крім того, він відомий як історик, етнограф, просвітник, композитор, літератор, поет. Його фундаментальна праця, книга "Історія України-Руси" була видана 1908 р. в Санкт-Петербурзі українською мовою. Також він активно збирав фольклорну спадщину, зокрема записав близько 400 українських народних пісень. У 1907 році Микола Аркас створив і очолив товариство "Просвіта". І хоча він і не був професійним композитором, але створив оперу, якій судилося довге (хоча й з великими перервами) сценічне життя й любов публіки.

Аркас завершив клавір опери в 1891 році. Але вперше його музика пролунала на сцені значно пізніше — тільки в 1897 році в Миколаєві відбулося перше концертне виконання оркестрових номерів опери. А в 1899 році трупа М. Кропивницького представила "Катерину" в Москві, де вона пройшла з великим успіхом і зібрала позитивні відгуки московської преси. Згодом трупа Кропивницького дала 10 спектаклів у Києві, потім — в Одесі. На батьківщину Аркаса "Катерина" потрапила в 1900 році — саме тоді автор нарешті зміг побачити свій твір на сцені.

Опера стала надзвичайно популярною — вона увійшла до репертуару всіх українських труп. Географія її постановок була досить широкою — Львів, Луцьк, Полтава, Мінськ, Гродно, Вільно, Краків, Варшава. Та "Катерина" не полишала й рідного міста — з 1900 і до 20-х рр. XX ст. її виконував драматичний аматорський театр при товаристві "Просвіта" (часто це відбувалося на шевченківські дні).

У радянські часи оперу ставили рідко — можливо, заважав "буржуазний націоналізм" автора. На початку 40-х рр. творінням Аркаса зацікавилися знову. Харків, Суми, Москва — міста, де "Катерина" отримала нове життя. А крім того, — ще й Нью-Йорк, Ванкувер, Торонто... У 1957 році "Катерина" була поставлена в Києві на сцені Державного театру опери та балету.

Нині, після багаторічної перерви, опера повернулася на свою батьківщину. Задум відновити "Катерину" втілився завдяки директору Миколаївського театру драми та музичної комедії, керівникові проекту Миколі Берсону та режисеру-постановнику опери Володимиру Бегмі. Повернення "Катерини" виявилося дуже вдалим — на міжнародному фестивалі "Мельпомена Таврії" вистава отримала чотири дипломи лауреатів. А тепер оперу в постановці Миколаївського театру щиро вітали і в Києві. Чи це не свідчення великої мистецької сили опери?

● **Катерина ТАРЧЕВСЬКА**

ЗНАЙОМСТВО ЗБЛИЗЬКА

Володимир ГОРБАТЮК: «ЯКБИ КОБЗАРІ МАЛИ ДОСТУП ДО ШИРОКОГО СЛУХАЧА, УКРАЇНА СТАЛА Б ІНШОЮ»

Першою акцією, якою заявило про себе новостворене обласне Кіровоградське відділення Спілки кобзарів України, став концерт знаного в нашій державі і серед закордонного українства кобзаря Володимира Горбатюка. Про кобзарство, нинішню Україну та долю митця в ній — наша розмова із Володимиром ГОРБАТЮКОМ.

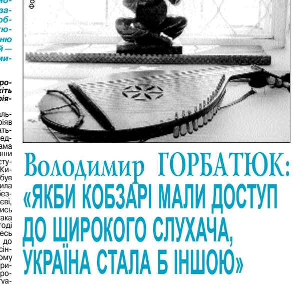

Фото О. Цеацури

— Пане Володимире, Ви родом із нашого краю. Розкажіть про свій творчий шлях. Чи мріяли з дитинства про музику?

— У дитинстві я, як усі нормальні хлопчаки мого покоління, мріяв стати космонавтом. Моя мала батьківщина — села Селіванівка та Седнівка Устинівського району. Мама там вчителювала, отож, закінчивши із золотою медаллю школу, я вступив на радіофізичний факультет Київського університету. Ще коли був школярем, мені до рук потрапила книга Олеся Бердника "Діти безмежжя". Отож, опинившись у Києві, я, зрозуміло, хотів познайомитись із письменником особисто. І така нагода трапилася. Він на мене тоді справив сильне враження. Олесь Бердник у ті роки вже належав до дисидентів, мав зв'язки із Гельсінською групою. Люди в цивільному натякали, що від нього треба триматися подалі, але я натяків не розумів, і мені влаштували таку ситуацію, що я нібито не здав сесії.

— І все-таки, доля повернулася так, що Ви одержали музичну освіту?

— Зрозуміло, коли я з Києва повернувся додому, постало питання про моє подальше навчання. Найближча дорога вела до Кіровоградського педінституту. Але, прямуючи туди, я зайшов до музичного училища. Зайшов, ні на що не сподіваючись, бо музичної підготовки фактично не мав, нотну грамоту знав поверхово. Перша ж зустріч із тодішнім завідуючим відділенням Юрієм Любовичем, який зараз очолює училище, багато в чому визначила мою подальшу долю. Прослухавши мене, Юрій Васильович рекомендував вступати до училища.

— На концерті Ви згадували, що потім він мав проблеми із вашою принциповою позицією щодо української мови. Як взагалі відбувалося становлення Вашої національної свідомості?

— Я б не сказав, що Юрій Любович мав якісь особливі проблеми зі мною. Просто я скрізь і всюди говорив тільки українською мовою. Навіть коли викладачі читали лекції російською, я відповідав на українській. А були ж часи, коли таке принципове ставлення викликало особливий інтерес з боку певних органів.

Звідки це в мене? Я виріс у селянській родині, де пошана до мови була звичною, природною. І в училищі, де практично всі — і викладачі, і учні — знали українську мову, я не міг зрозуміти своїх ровесників, які, заподапливо, при потребі і без потреби переходили на російську. Це здавалося мені негідним. Так поступово й сформувався той внутрішній стрижень, який сьогодні є основою моєї сутності.

— Коли Ви відчули себе не просто музикантом чи бандуристом, а кобзарем?

— Далеко не відразу. Я працював і хормейстером, і директором музичної школи, завідував клубними закладами. Бандура цікавила мене завжди, хоча своєї я довгий час не мав. Справа в тому, що співак-бандурист і кобзар — це дві великі різниці. У давнину кобзарство (а їх так назвав Шевченко) було окремим цехом зі своїми законами, філософією і навіть елементами власної мови. Можна сказати, що це — спосіб життя, спосіб мислення, стан душі. І, звичайно ж, кобзарство не існувало поза національним українським всесвітом, більше того, це його квінтесенція. Коли мене називають кобзарем, то я сприймаю це як аванс, бо кобзарство — це явище дуже глибоке.

— Вам доводилось багато виступати і в Україні, і за кордоном. Яку реакцію Ви зустрічали на свої виступи?

— Дуже різну. Я переконаний, що кобзарська пісня — це те зерно, яке рано чи пізно дасть сходи. Буває, людина просвітліє відразу, а комусь треба час, щоб те зерно визріло. Трапляється й протилежна реакція, коли люди стають агресивні, лаються, виходять із залу. Кобзарська пісня не тільки збуджує емоції, а й діє на тонкі матерії, і якщо у підсвідомості закладене несприйняття всього українського, то можлива непередбачувана реакція. А з іншого боку, доброзичливою аудиторією ця пісня теж творить чудеса — душі розкриваються, з'являється така енергія, яка й мені допомагає.

Я знаю, що сьогодні у духовній та культурній сферах України діють тенденції до поверховості, примітивізму, розважальності, отож, кобзарів не дуже шанують. Ми не маємо великих аудиторій, про нас майже не згадують на телеканалах. Але я переконаний: якби кобзарі хоча б місяць-два мали доступ до широкого слухача, Україна стала б іншою. І це треба розуміти, як і те, що існують певні сили, категорично у цьому не зацікавлені.

— Як би Ви потрактували те, що відбувається з нашим суспільством нині?

— Через засоби масової інформації, зокрема через телебачення, нам нав'язують примітивізм, фактично руйнується психіка підростаючого покоління. Нам нав'язується тип поведінки і тип культури, який побутує на Заході серед чорних. Це тільки в їхніх кварталах, як у нас, все побито, потрощено, помальовано, там процвітають кримінал, жорстокість. А чому? Бо предки цих людей довгий час були рабами і не навчилися жити цивілізовано, вони не вміють самостійно творити, а вміють тільки руйнувати. Оце їхню культуру і рабську ментальність намагаються сьогодні прищепити нам. А якщо врахувати, що ми теж вийшли із тоталітаризму, то й виходить сумний результат — те, що ми бачимо навколо. Це — виродження, дебілізація.

Я знаю одні універсальні ліки проти цього — піднесення національної свідомості, повернення до джерел української духовності.

— На концерті, бажаючи юним бандуристам успіху, Ви сказали: "Узяв бандуру — неси її, як прапор". Прокоментуйте, будь-ласка, цю фразу.

— Це фраза не моя. Її сказав подвижник кобзарської справи Микола Чорний. Це людина непростої долі, колишній упівець, який пережив тяжкі випробування і врешті опинився в Америці. Справою свого життя він узяв популяризацію бандури. Пан Чорний не був людиною багатою, але популяризував її не тільки в Америці, а й в Австралії, Бразилії — де тільки міг. Бувало, що люди, які виїжджали з України на Захід, мали його адресу і спеціально привозили йому інструменти. Він сам навіть не вмів грати, але завжди казав, що бандура — другий після тризуба символ України. У його будинку була відкрита відома тепер кобзарська нью-йоркська школа. Він сам заснував і довгий час видавав журнал "Бандура", зараз єдиний у світі. Миколи Чорного вже немає серед нас, але я мав щастя спілкуватися з ним під час його приїзду в Україну і тоді, коли виступав у Америці, — і запам'ятав ці слова про бандуру.

● **Світлана ОРЕЛ,** Кіровоград

Засновник: Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка.
Реєстраційне свідоцтво КВ № 4066 від 02.03.2000 р.
Головний редактор Любов Голота.
Шеф-редактор Павло Мовчан.
Редколегія: Л. Голота, Я. Гоян, П. Мовчан, А. Погрібний, О. Пономарів, І. Ющук.
Комп'ютерна верстка: Ірина Шевчук.
Адреса редакції: вул. Хрещатик, 10-Б, м. Київ, 01001.
Тел./факс 228-01-30. E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://www.prosvita.com.ua
Передплатний індекс 30617.
Видруковано з готових фотоформ на комбінаті
Редакція листується з читачами тільки на сторінках газети і надіслані рукописи та світлини не повертає. Залишає за собою право редагування та скорочення текстів.

САТИРИКОН

КАЗКА ПРО ХОВРАХІВ І ПРИВИДА (З КАРТИНКАМИ)

(Наша відповідь Л. Подерв'янському)

Затишна країна на території Євразії, де живуть працьовиті й дуже чемні ховрахи. Територія названа так тому, що тамтешнє населення, як ховрахи, на все, що б не відбувалося, свистіло і ховалося кожен по своїх норах — скраю. Тому незабаром мутувало в справжніх ховрахів.

Дійові особи:

Мисливці на ховрахів — Купка, Хамукович і Мед-Віть.

Три імпортні царі — Жора Бух із Техащини, Вовчик-Московчик і комісар Рома Вроді, що ворожить на брюссельській капусті, — всі вони кожен по-своєму теж цікавляться ховрахами.

Моро і Петро — екологи, почервонілі в боротьбі за права трудящих ховраків; за сумісництвом — помічники мисливців.

Привид Демократизму, що час від часу залітає в ховраші нори.

Картинка перша

Купка сидить у студії Першого Національного й готується сказати слово до ховрахів, поки асистентка розчісує його руду накладну гриву. За лаштунками Мед-Віть і Хамукович грають у підкидного, Моро і Петро сваряться, чия черга тасувати карти, коли гравці з'ясують, хто з них дурень. Голос за кадром: "Леоніде Давидовичу, починаємо!"

Купка: Дорогі, так сказать, друзі! Дорогі співвітчизники! Незабаром відкривається сезон полювання на вас, чемних. Ну, в смислі на ваші голоси. Я в 10956-те відповідально заявляю, що третій термін полювати не буду.

Моро: А буду!

Петро: Та кто ж дасть?

Моро: Вони обидва — Віктори *(показує на Хамуковича і Мед-Вітя)*. Я між ними сяду, загадаю бажання — і воно збудеться.

Хамукович: Сяде він... Що ти про сидіння знаєш?

Мед-Віть *(переможно кидаючи карти на стіл)*: Є!

Хамукович: Ет твою...

Купка: До речі, про Євразійський Економічний Простір. Це гарантує нам економічне зростання, густу теплу вовну на вас, ховрахах, глибші нори та безкоштовну балалайку в кожну сім'ю. Під неї дуже красиво можна на все свистіти. Крім того, добре викурює різних зальотних привидів, що часом сіють нестабільність у головах деяких несвідомих ховрахів.

Хамукович: Чисто конкретно викурює, да.

Картинка друга

Садок пальмовий коло хати на березі ставка з нафтою. На березі, звісивши в ставок ноги в ковбойських чоботях, сидить, Жора Бух і ловить рибу. Раптом деренчить телефон.

Жора Бух: Хелло, Вова, май френд.

Вовчик-Московчик: Ми так не договаривались. Ти зачем к Купке в Києв поехал?

Жора Бух: А це де?

Вовчик-Московчик: "Где-где?" — в Караганде. Нечего іхних сусликов от меня сманівать!

Жора Бух: Тю! Та я далі Вашингтона дороги не знав, і "боінга" не мав, тато не пускали. То це вони й поїхали в гості, — просто так. Свіжих ніжок Буша підвезти і студентам в університеті лекцию наплести — шо ми за мир в усьому світі, і в Іраку зокрема.

Вовчик-Московчик: Ну, знаєш, даже наші в Чечне так за мір не боролись, как ваші в Абу-Грейбе.

Жора Бух: Та фак із ним, з Іраком, і хай йому грець із твоїм Києвом. У мене тут вибори на носі, а рейтингу — не видно. Біда та й годі.

Вовчик-Московчик: Мочіть їх надо, мочіть. *(Раптом впадає в ліричний настрій, співає)*: "Як тебе не мочити, Києве мій". А по частині рейтинга Хамуковичу ілі Мед-Віте позвоні, оні хорошо надувать умєют.

Картинка третя

Купка і Вовчик-Московчик, звісивши ноги в Чорне море, п'ють чай із чарок та обговорюють вільну торгівлю в Євразійському Економічному Просторі (ЄЕП).

Купка: Значить, так сказать, без підвищених тарифів?

Вовчик-Московчик: Без тарифов. Только при условії — они отменяются тогда, когда у сусліка на ладоні шерсть виростает.

Купка: Ну, тоді підписуємо.

Вовчик-Московчик: І чтоби над нашим єепом всякіє зальотниє духі не летали.

Купка: Це ти про Привида Демократизму? Та нє, в нас вже його нема. Ми в Мукачеві трохи шкурок з ховрахів поздирали і підпалили — смороду було на всю Євразію, навіть до Техащини дійшло, але ж викурили. І ховрахи тепер спокійно сидять по своїх норах.

Вовчик-Московчик: Харашо. Так вип'єм же за нашу братскую дружбу!

(Піднімають чарки з чаєм).

Картинка четверта

Хатка під черепицею десь не в нас. Рома Вроді сидить край вікна і ворожить на брюссельській капусті, вдаючи, що розбирає її на голубці, про перспективи розширення ЄС. Зі Сходу Євразії прилітає втомлений Привид Демократизму.

Рома Вроді: Люблю — не люблю, прийму — не прийму, до Брюсселя притулю, в євро-сусіди далеко відішлю.

Привид Демократизму: Я тут в Євразії був...

Рома Вроді: А чого це від тебе так смаленим тхне?

Привид Демократизму: Бо мене мучили. Але ховрахам усе одно дуже хочеться до Європи.

Рома Вроді: Ти б іще Монголію до ЄС записав!

Привид Демократизму: До речі, німець їм колись казав "ви — моголи".

Рома Вроді: "Моголи, моголи..." Шредер хіба таке казав?

Привид Демократизму: Класику читати треба! Полечу краще назад до Євразії, ховраші нори провітрювати *(Привид Демократизму вилітає, орієнтуючись на запах смаленого).*

Завіса.

● **Людмила ПУСТЕЛЬНИК**

ВАРІАЦІЯ НА ТЕМУ ДВОХ ЕПІГРАФІВ

Стилет чи стилос?
Є.Маланюк

І пішов я тоді до Петлюри,
Бо у мене штанів не було...
В.Сосюра

Не така Україна, як снилось,
Підтяли її зоряний злет.
Був би вибір — стилет
чи стилос? —
Я обрав би сьогодні стилет.

Засіяла надія і згасла,
Все наосліп пішло, навмання,
Спритно вкрадені
праведні гасла
На очах серед білого дня.

Ті, що нам каламутили долю,
Патріоти найперші тепер,
Ллють лукаві промови медові,
Тчуть шокові програми химер.

Містечкові колишні бонзи
Ідеали змінили й смаки,
Наче з давнього віку бронзи
Перейшли в золоті віки...

Новозлодії номенклатури
З комуністів пішли у пани...
Я б сьогодні пішов
до Петлюри,
Хоч і маю ще путні штани...

● **Віктор КОРЖ**

ДУМКИ ВГОЛОС

ЧИЯ Б ГАРЧАЛА, А ЧИЯ Б МОВЧАЛА...

(Або ж про наш "нашизм", ваш "вашизм" і... антиукраїнський повзучий фашизм)

"Якщо співставлення кольорів або співзвуччя слів викликає у когось синдром ДБ (дебільних бур), то у цієї людини є проблеми з психікою" *(З книги "Дебілізм політиків").*

Малюнок Анатолія Казанського

Нормальна людина слово "наше" сприймає, як щось своє, рідне, вітцівське чи материнське. І які походні не йшли б від цього слова, для нормальної людини вони будуть нормальними.

Слово "нашист", яке у навійливих головах із синдромом "ДБ" блудить, як негативне клеймо, для нормальної людини звучить лише, як "свій". Бо нормальній людині ніколи не збреде в голову вчорашнього "хорошиста" з піонерського загону ім. Клари Цеткін Петю-Пєтушка співставляти з Гітлером лише через те, що "хорошист" і "фашист" — слова співзвучні. Бо за таким принципом можна наспівставляти-и-и... Марксист—нацист, комуніст—шовініст, екстреміст...

Тому я з гордістю заявляю, що я — "нашист". Бо я за нашу Україну. Не промосковську, не проамериканську, а за нашу — проукраїнську. З усіма добрими людьми, які на моїй землі живуть. Незалежно від того, чи вони вусаті, носаті, а чи пейсаті. Я лише проти тих, хто із синдромом "ДБ".

Тепер скромно доведу деяким "завихреним", яка різниця між "нашими" і "вашими", між "нашизмом" і "вашизмом", між нормальними людьми та носіями синдрому "ДБ".

Ще вчора "вашисти" в українському парламенті репетували про "жірних котов". Сьогодні така тиша, ніби всі "жірниє коти" поздихали. Або ж самі крикуни зажиріли. Неперевершений котознавець Ваня Молдаван із цього приводу тлумачить: "Жирні коти" — це мутовані нащадки комуністичних "левів". Не дивно, що у Верховній Раді вони так одностайно проголосували за ювілей "Ленінського комсомолу"... Уявіть "лева", який, зрозумівши, що "свєтлоє будущєє" вже починає сутеніти, викликає миршаве "котеня" і каже: "На твоє ім'я буде створена структура. Профінансована. Працюй, дерзай, твори. Коли скажемо, все віддаси тому, на кого покажемо"... "Котеня", природно, стало вилощеним "котиком", відчуло смак розкоші й, набравшись жирочку та сміливості, показало змиршавілому "левові" непристойну комбінацію з трьох пальців... Звідсіля й "возмущонний партійний вопль"...

Потім "вашисти" пішли далі. З учорашніх стукачів КДБ та любителів партійних об'їдків почали створювати "альтернативні партії". Одній додали "прогресивні", іншим почепили "бублика". Мусять же "вашистські" формування чимось відрізнятися від звичайних політичних партій...

Мета "вашистів" і "жірних котов", тобто "вашистенят", на перший погляд, різна. Перші — назад до "свєтлого будущєго". З російською петлею на шиї українського народу. Бо гроші ж то наші, награбовані ними, — у банках "старшого брата". Другі — вперед до "перемоги дикого капіталізму". З награбованим народним добром, яке — у "диких" банках світу. А засоби одні й ті ж. І ворог, як не дивно, один — Наша Україна. Наші люди. Наша інтелігенція, і всі, хто нас підтримує. Тобто — "нашисти". Бо ми ж їм заважаємо...

І застосовуються методи гітлерівського фашизму і сталінського "вашизму". Руками "обурених трудящіхся", куплених за 30 срібряників, душити все, що заважає новоспеченим "фюрерам" "поділяти й владарювати".

Ідейний натхненник деяких сьогоднішніх "фюрерів" і їхніх "партайґеноссе" Геббельс стверджував, що багато разів повторена брехня перетворюється у правду. Але так цинічно, так грубо, так брутально, так жорстоко брехати, як брешуть підконтрольні отим "фюрерам" і їхнім "партайґеноссе" засоби масової інформації, не дозволяв собі навіть Геббельс.

Не так давно "Киевские ведомости", газета, як запевняє Вітя Царапкін, "притулена до "ес-ес-деків" (Вітя Царапкін заїкається), обпльовувала нашу національну святиню — Тараса Шевченка. Яйцеголовий дебіл, "висиджений" у гнізді кадебіста, звісно, був лише виконавцем. Ідея осквернити святе ім'я Кобзаря, тим самим викликати розбрат серед українців, роз'єднати націю, очевидно, зароджувалася в розумнішій і підступнішій голові... Де та голова була "на довольствії" — чи у спецслужбах Росії чи у владних структурах "Незалежної України", — твердити не буду.

Сьогодні газета "2000" обпльовує письменників України, Національну Спілку, запевняє, що "...кормить "рыбой" наших "писателей" — совершенно бесперспективно. Единственное, что можно для них еще сделать, — попытаться раздать "удочки". Поэтому самое разумное — продать оставшееся на балансе НСПУ имущество, а на вырученные деньги открыть издательство..." І виносить категоричний "вирок": "Загнанных лошадей пристреливают"... Газетою, яка більш ніж "притулена до ес-ес-деків", "заправляє" колишній редактор "Київських відомостей", "загадковий журналіст" п. Кичигін. А якщо взяти до уваги, що головний "ес-ес-дек" є головним адміністратором глави держави, що ці "риболови" вже позакидали "вудочки", де лише змогли, то, може, з письменниками, які відмовляються від їхньої гнилої "риби", не варто панькатися?.. Зігнати у Бабин Яр чи Биківнянський ліс... І, як "загнанных лошадей"... (Мукачеве показало, що "бритоголових ресурсів" у "сильної, як ніколи, влади" вистачить і на "загнаний" народ). Тоді й "імущество" забрати буде простіше, і зацікавленим щось перепаде...

"Мета виправдовує засоби". "Засоби" фашистські. Мета — знищити "нашистів". Тобто нас, мислячих, працюючих, непокірних, тих, хто ще не став рабом. Хто має людську гідність, хто не втратив іще ні совісті, ні честі... А причина одна: "имущество" — земля, ліси, надра, духовні цінності. "Аборигенів" примусять виїхати у світи на заробітки. Старше покоління виморять голодом. Дітей отруять чумою зі своїх теле- та радіоканалізацій, а "лошадей" спочатку "заженуть", а тоді "пристрелят"... Сьогодні — письменників, журналістів, педагогів, учених. Завтра — акторів, художників, композиторів... Тобто тих "лошадей", які не дають іще остаточно знищити, знівелювати національний код українця...

Тепер про "російський вектор", яким "вашисти" хочуть прикупити частину "електорату". І лякають той "електорат" В. Ющенком.

Ситуація у нас зараз трьох-Вікторна, а реальна політика — "багатовекторна". Себто флюгерна.

Віктор, який "розставляє наперстки", мотається то до Кваснєвського, то до Путіна з "чолобитними" ... Аби прикупити довіри... Плете інтриги...

Віктор, на якого ставлять — "вместе с Россией в Европу", — мотається по внутрішніх реґіонах. Нагулює рейтинг.

Віктор, який має великий рейтинг, за що його постійно лають, спокійно і врівноважено твердить одне: мовляв, навіщо нам кудись бігати! Станьмо нормальною, чесною, багатою державою, живімо злагоджено з усіма сусідами — у своїх людей здобудемо пошану, й інші нас поважатимуть...

Пора вже, щоб здоровий глузд прокинувся. І люд не дрімав. Піднявся. Поки його не розбудила пожежа власної оселі. Бо "наперсточникам" байдуже. Вони набудували вже "вервольфів" не лише в Карпатах. А в нас Батьківщина одна — Україна.

Друкується зі скороченнями.

● **Євген ДУДАР**

ОПЕРАЦІЯ

ПОГРОМ У ХАРКОВІ

13 травня ц. р. близько 12-ої год. до приміщення Харківського обласного об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Т. Шевченка (далі — "Просвіта") зайшли два лейтенанти міліції в цивільному, які представились оперуповноваженими Київського районного відділу міліції м. Харків. Вони заявили, що їм наказано провести огляд приміщення "Просвіти". Ніякого дозволу на огляд вони не пред'явили, чим він викликаний, — не пояснили. Оперуповноважені змусили працівників "Просвіти" показати їм усі приміщення та пояснити їхнє призначення; потім вони почали щось шукати в шухлядах, у сейфах, запитували, чим займається "Просвіта", чому вона має кілька пристойних столів та стільців, на які кошти існує, хто її фінансує, хто благодійники, де друкуються книжки; вимагали усних і навіть письмових пояснень стосовно роботи "Просвіти" та функціональних обов'язків працівників. Очевидно, вони знали, що навіть 2003 р., який влада оголосила роком ушанування пам'яті жертв українських голодоморів, на відповідні заходи "Просвіти" (книгодрукування, конференції тощо) адміністрація не виділила жодної гривні. Потім вони продивилися бухгалтерські документи, нічого особливого для себе не знайшли, чим були дуже розчаровані. На запитання активістів "Просвіти", що вони шукають (секретів ми не маємо й можемо їм допомогти), вони мовчки продовжували свою "роботу". Створювалося враження, що вони шукають наркотики або зброю.

Нарешті в книгозбірні вони таки виявили "кримінал" — книгу про українську мову "Спадщина тисячоліть. Чим українська мова багатша за інші". Цю працю одеського мовознавця Олекси Різниченка, за згодою автора і навіть із дозволом зробити деякі несуттєві зміни, "Просвіта" видала у травні 2003 р. у кількості три тисячі примірників з усіма реквізитами та вихідними даними, як того вимагають державні органи. До цього часу більше двох тисяч нами було вже роздано, розіслано, роздаровано головним чином учителям української мови й у книгозбірні Харківської області та інших реґіонів України. Кілька десятків примірників отримав автор. Решту, яка у нас ще залишилася, міліціонери конфіскували й сказали, що вони тут за заявою Анатолія Здорового. Треба зазначити, що ця особа — колишній член правління "Просвіти" — одразу після видрукування книги "Спадщина тисячоліть" вимагала від голови — проф. А. Кіндратенка — знищити увесь наклад. За фінансові зловживання, за послідовну провокативну та руйнівну діяльність, спрямовану на ослаблення "Просвіти" та знищення інших українських організацій, обласна Рада "Просвіти" у вересні 2003 р. майже одноголосно виключила його із членів "Просвіти". Дивно, що за заявою приватної особи міліція чинить погром у приміщенні обласного громадського об'єднання й, очевидно, знищить кілька сотень книжок про українську мову. Втім, якщо взяти до уваги все інше, що відбувається в Україні, то нічого дивного немає: адже "Просвіта" — організація українська.

Оперуповноважені міліціонери "працювали" у приміщенні "Просвіти" до 19 години.

У цей же день близько 20-ої год., коли медичний персонал, окрім чергових, уже розійшовся, а хворі готувалися до сну, в лікарню намагалися проникнути двоє молодиків, немовби для допиту голови ХОО ВУТ "Просвіта" проф. А. Кіндратенка, який знаходився тут на лікуванні на 8 поверсі в одномісній палаті. Але чергові до хворої людини молодиків на нічний "допит" не допустили.

Зазначимо, що нашу громадську організацію не залишають поза увагою представники прокуратури, міліції, відділу боротьби з економічною злочинністю, які навідують нас мало не щотижня. Очевидно, для теперішнього режиму українська просвітницька робота та українознавча література становлять велику небезпеку.

● **Г. ВАРЧЕНКО,** заступник голови ХОО ВУТ "Просвіта", **Ю. КАПУСТІНА,** відповідальний секретар

ЛИСТ НА ТЕМУ

ПОВЕРНІТЬ ПАМ'ЯТНИК!

Шановна редакціє!

Свого листа нам хочеться почати з Шевченкового: "Я на сторожі коло вас поставлю слово". Бо, виявляється, Кобзаревого слова ще й досі дехто боїться не десь там, а таки в нашій, немовби незалежній, Україні.

Десь наприкінці 60-х років минулого століття в Артемівську (в 1924 р. більшовики, нікого не спитавши, відняли в нашого міста історичну назву — Бахмут) таємно зник пам'ятник Тарасові Шевченку. Він, бачте, заважав новозбудованій скульптурі "Борцам за советскую власть". Десять років тому демократичні сили міста ініціювали заходи щодо відновлення пам'ятника Тарасові Шевченку в Артемівську, навіть було прийняте відповідне рішення міськради. Однак пам'ятника й досі немає, і абсолютно нічого не робиться місцевою владою для виконання свого ж рішення. Не відновлено справедливість і в поверненні місту його історичної назви — "Бахмут".

А в центрі міста бовваніє постать супостата Леніна, який ніколи в Україні й, звісно ж, у Бахмуті не був. Але саме з наказу Леніна була потоплена в крові українських патріотів Українська Народна Республіка, тепер це знає кожен школяр. То як же цим школярам, завтрашнім господарям України, пояснюють на уроках історії артемівські вчителі доцільність пам'ятника душителю свободи в Україні? До цього можна додати й історичний факт, що пам'ятник Леніну в Артемівську воздвигнутий на кістках німецьких вояків, що загинули в роки Другої світової війни.

Так от і живемо чужими на своїй землі. І нехай собі там, у Києві чи у Вашингтоні, Москві, Казахстані, славлять Тараса Григоровича Шевченка, а ми тут, у себе в Україні, якось обійдемося.

Ні, вельмишановні, не обійдетеся! Ви забуваєте, що святий дух нашого Великого Кобзаря живе в душі кожного патріота-українця, і допоки хоч один із нас дихає, — буде жити й Україна! І ніякі ваші, як і ваших попередників, вигадки не зможуть заслонити живого Шевченкового слова.

А тих, хто забуває, чиїх батьків вони діти, закликаємо, поки не пізно, покаятися, і хоча б раз на рік, а радше — щодня, брати в руки "Кобзар" Тараса Шевченка і читати, читати, читати... Там ви знайдете відповіді на найболючіші питання сьогодення і, може, прозрієте нарешті, й очистяться душі ваші.

● Члени "Просвіти" — **Іван БІРЧАК, Люба ПРИЛУЦЬКА, Галина ОЛЕЙНИКОВА, Олексій МОРОЗОВСЬКИЙ, Андрій МЕЛЬНИК, Василь СУЯРКО,** м. Артемівськ (Бахмут) на Донеччині

ПОСТАТІ

КОМАРОВУ — З ЛЮБОВ'Ю

19 травня 2004 року в Одесі відбулось урочисте відкриття меморіальної дошки на честь видатного діяча української культури Михайла Комарова. Ініціатором виступило Одеське обласне об'єднання Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка.

Автор ескізу й виконавець роботи — відомий одеський скульптор Микола Худолій.

Михайло Федорович Комаров — засновник української бібліографії, етнограф, відомий також як дослідник і знавець української минувшини, письменник і літературний критик.

Він народився в 1844 році, закінчив юридичний факультет Харківського університету й усе життя працював юристом. А весь вільний час присвячував улюбленій роботі — дослідженню й систематизації надбань української культури.

Після переїзду в Одесу восени 1887 р. Михайло Комаров зі своєю сім'єю поселився на другому поверсі по вулиці Жуковського, 27, де й встановлено меморіальну дошку на його честь. Ще працюючи в Умані, він почав важку й копітку роботу над складанням фундаментального російсько-українського словника.

В Одесі йому вдалося організувати групу ентузіастів, які долучилися до цієї справи. Але в царській Росії друкування українською мовою було заборонено.

Словник видали у Львові за сприяння Івана Франка. Укладачами словника були зазначені Уманець (М. Комаров) та Спілка (його колеги). Таким же чином було складено й видано ще три томи цього визначного словника.

Багато зусиль Михайло Комаров поклав на систематизацію, бібліографічне описання всіх українських друкованих видань XIX ст., всіх театральних вистав. Він є загальновизнаним засновником української бібліографії.

Яскравим прикладом плідної видавничої діяльності Михайла Комарова став випуск антології під назвою: "Вінок Т. Шевченкові із віршів українських, галицьких, російських, білоруських і польських поетів".

Михайло Комаров був одним з ініціаторів створення Одеського товариства "Просвіта" в 1905 році. На перших зборах "Просвіти" він був обраний головою Товариства. За три роки зробив понад трицять доповідей, рефератів та виступів на літературно-мистецьких читаннях та вечорах "Просвіти". Після заборони Одеської "Просвіти" в 1909 році він організував Український клуб, а потім — товариство "Українська хата".

Помер Михайло Комаров у 1913 році й був похований на 2-му християнському цвинтарі. В радянські часи його могила була занедбана і знищена.

Про все це йшлося у виступах професора Олександра Пташенка, поета Миколи Палієнка, правнучки Михайла Комарова — Маргарити Волянської (астронома за фахом), історика Володимира Смирнова на відкритті меморіальної дошки.

● **Тарас ПЕРЕГІНЧУК,** м. Одеса

СВЯТКУВАННЯ

ЩИРЕ СЕР-

У Тлумацькому народному домі відбулося святкування 190-ої річниці з дня народження Т. Г. Шевченка.

Глядачам було показано літературно-музичну композицію "Не забудьте пом'янути" та першу дію п'єси "Назар Стодоля", що їх підготували просвітяни, вчителі української мови й літератури Тлумацької ЗОШ І—ІІІ ступенів разом із своїми вихованцями — членами "Молодої Просвіти".

Голова районного об'єднання ВУТ "Просвіта", головний спеціаліст відділу освіти Г. Дзьоба зазначила: "Шевченко для українського народу не лише поет, а його сумління, совість, бунтівний розум, його ніжне щире серце, сповнене великою любов'ю та безмежним стражданням. Уявити себе без Шевченка українцеві — все одно, що без неба над головою. Він — вершина нашого родового дерева. Він став національним кодом, національним паролем".

Ведучими свята були вчитель української мови й літератури О. Шкварок та дев'ятикласники Уляна Базів і Роман Тимків, які закінчили композицію покладанням квітів Великому Кобзарю.

● **Г. ТИМКІВ,** голова осередку "Просвіта" Тлумацької ЗОШ І—ІІІ ступенів

ДЯКУЄМО ЗА ДОПОМОГУ

ЧИКАГО ТУРБУЄТЬ-

Українці Сполучених Штатів із великою увагою слідкують за розвитком подій у Материзні. Мукачівські "вибори", інтриги навколо так званої "реформи" й "закручування гайок" у сфері ЗМІ та опозиційних фракцій у парламенті викликали в діаспорі не лише обурення, а й бажання допомогти національно-патріотичним силам в Україні. Українці Америки хвилюються за результати наших виборів восени.

Виконуюча обов'язки голови товариства Рух Допомоги Незалежній Україні пані Івана Горчинська, її заступник Святослав Личик та касир Іванна Гарасовська (Чикаго, США) нещодавно повідомили про рішення цієї організації щодо підтримки тижневика "Слово Просвіти". Йдеться про цільову допомогу на передплату "Слова Просвіти" читачам, школам і бібліотекам східних областей України.

Ми з глибокою вдячністю приймаємо цей дар єдинокровних братів з-за океану і вже працюємо над оформленням передплати на період до кінця року передусім для освітян, просвітян, наших дописувачів, молоді — словом, для тих, кому наше друковане слово потрібне і помічне.

Дякуємо Вам, дорогі брати і сестри, від імені колективу редакції і тих 1606 читачів, які завдяки Вашому дарунку приєднаються до нашого кола. Будьмо разом!

ПОСТ "СЛОВА ПРОСВІТИ"

У КЛАСИ ВЖЕ ВНОСЯТЬ ПАРТИ

На будівництві української гімназії в Сімферополі компанія "Консоль" повністю завершить зведення всіх об'єктів до кінця червня.

Сьогодні спорудження зразкового навчального закладу досягло своєї вершини. Відразу на кількох будівельних майданчиках у дві й три зміни одночасно працює 250 спеціалістів. Хід, темп і якість роботи щодня контролює кримський уряд.

У двох навчальних корпусах — для молодших і старших школярів — уже закінчують оздоблення класів і кабінетів. Їх до блиску чистять і миють. У деякі вже заносять столи, парти й шкільні дошки. Повністю закуплено великий набір внутрішнього обладнання класів, у якому передбачено комп'ютерне устаткування. Придбано сучасне кухонне начиння їдальні. Кожен новенький клас по черзі здають під ключ директору гімназії Наталії Руденко.

Паралельно триває монтаж адміністративного корпусу та кількох зал: актової з бібліотекою, музичної та спортивної. Згідно графіка, їх оздоблення почнуть із першого числа, а покрівлю завершать до 15 червня. Вже відлито чашу басейну, здіймається огорожа, у розпалі благоустрій території та під'їзних шляхів. Закінчують підключення навчальних корпусів до теплотраси, яку вже врізали в мережі ТЕЦ.

Хоча графік робіт дуже щільний і напружений, кожне питання вирішується оперативно. Генпідрядник і численні задіяні організації працюють злагоджено, як єдиний організм. На всіх майданчиках іще багато важкої потужної техніки. Та вже видно навіч: 20 млн. грн., профінансованих на сьогодні із загальної кошторисної вартості 27,5 мільйона, використано з максимальною ефективністю. Будівельна компанія "Консоль", яка зобов'язалася ввести проект в експлуатацію за 10 місяців (при плановій тривалості 27), слово тримає. Українська школа-гімназія відповідатиме європейським рівням за всіма параметрами.

● **Віктор ХОМЕНКО,** Крим

НЕБЕЗПЕЧНА ЗОНА

МІСТО ВІЧНО ЮНИХ

Ми вийшли з маршрутного таксі на центральному проспекті міста, і колега повернув голову: десь праворуч, здавалося, зовсім близько, майже в центрі міста, клубочились якісь пекельні дими. Це працював завод. "Боже! Що це?!" — жахнувся колега. Мені залишилося тільки криво посміхнутися. Це, хлопче, Дніпродзержинськ...

Чи як його ще називають самі дніпродзержинці — "місто вічно юних". І зовсім не тому, що його мешканці зберігають красу та молодість протягом всього життя, а тому, що часто не встигають зістаритися...

ТРОХИ ДАВНЬОЇ ІСТОРІЇ

Як думають деякі історики, селище Кам'янське в Єкатеринославській губернії ніколи б не стало містом, якби не геологічні відкриття корисних копалин у другій половині XIX сторіччя, які привернули до себе увагу та, як це зараз кажуть, — іноземні інвестиції. Бо дуже вже зручним було його місце розташування — поблизу основних транспортних артерій, зі своєю пристанню і залізницею. Отже і виникла на основі об'єднання капіталів польських та бельгійських підприємців Південно-Російська Дніпровська Металургійна компанія, що існує і досі як Дніпровський металургійний комбінат ім. Ф. Дзержинського. Із розвитком промисловості почався розвиток селища, що згодом стало містом — одним із індустріальних центрів радянської імперії — Дніпродзержинськом.

Зараз на не дуже вже й великій території можемо спостерігати майже неймовірне скупчення підприємств: близько 60 промислових підприємств (і не якихось там фабрик із виробництва іграшок, а гігантів чорної металургії, машинобудування та хімічної промисловості), розташованих на території, площа якої — приблизно 13260 гектарів. Це те, що ми можемо назвати "спадщиною" України від імперії. Зараз на цій території проживає, чи скоріш — виживає, 250 тисяч населення міста, в основному працівники тих самих підприємств, які буквально оточили мешканців Дніпродзержинська з усіх боків. Наприклад, на правобережній частині міста житлові райони просто знаходяться в блокадному кільці промислових монстрів, які вже давно не відповідають вимогам нормативних природоохоронних документів.

Якщо "милуватися" дніпродзержинськими краєвидами, то можу заприсягнутися, що майже кожному спадуть на думку військові терміни: "оточення", "блокада", "агресія", "протистояння". Та це й не дивно. Бо Дніпродзержинськ — це молоде місто старої України, що залишилося калікою після закінчення так званої "холодної війни", безборонна жертва Великої Оборонної Промисловості. Там, де завод більше п'ятдесяти років працював над виготовленням зброї масового знищення, накопичено таку кількість радіоактивних та токсичних відходів, які вже й самі по собі стали тією вищезгаданою зброєю. Тільки обертаються вони своєю винищувальною силою не проти якогось віртуального "потенційного супротивника", а проти реальних громадян України. Тим більше, що, як свідчать фахівці, концентрація та склад цих відходів за своєю токсичністю та небезпекою — унікальні в світовому масштабі.

Чим ще характеризується екологічна ситуація у місті? Звісно, станом повітря та води. Повітря Дніпродзержинська ніяк не назвеш "життєдайним", швидше йому пасує епітет "смертєдайне". За один із минулих років у результаті господарської діяльності 54 підприємствами, з яких 12 за існуючою кваліфікацією екологічнонебезпечні, в атмосферу викинуто 105 тисяч тонн шкідливих речовин — це ні багато, ні мало 13,4 % від обласного рівня (783,6 тисяч тонн). Поєднання підприємств металургійної і хімічної промисловості збільшує негативний факт сумації забруднюючих речовин, у зоні впливу яких знаходиться вся територія міста. Населення ж міста, що проживає у правобережній його частині, знаходиться в зоні максимальних концентрацій забруднюючих речовин в атмосферному повітрі. Максимальні концентрації у повітрі фенолу, нафталіну, сірководню перевищують 10 гранично допустимих концентрацій, а вміст бензопірену складає 6—7 ГДК.

Що ж до стану води, то ось, наприклад, така арифметика: за один рік у річку Дніпро дніпродзержинськими підприємствами скинуто 197 млн. кубічних метрів стічних вод, у тому числі 166 млн. кубометрів забруднених. Від загального обсягу це складає 84 %.

"ДРУГИЙ ЧОРНОБИЛЬ"

Один із найстрашніших об'єктів Дніпродзержинська, що вже має горезвісну славу "другого Чорнобиля", — це хвостосховища Придніпровського хімічного заводу, одного із "стовпів" оборонної промисловості колишньої радянської імперії. Вирішувати, що робити із страшним спадком, де поховано близько 36 мільйонів тонн радіоактивних відходів, загальною активністю 75000 Кюрі, приречені не хтонебудь, а ми, українці. Так-так, не мешканці Дніпродзержинська, не населення Дніпропетровської області, а вся Україна. Бо якщо трапиться розмив дамби, яка оточує хвостосховища, є небезпека виносу в Дніпро такої кількості радіоактивних відходів, що спровокує зараження всієї південної частини басейну Дніпра до Чорного моря включно. Деякі фахівці навіть записують до переліку можливих потерпілих усі країни Причорномор'я. Проблема! Навіть більша, ніж Чорнобиль... Навіть не дивлячись на те, що все вищезгадане не може бути... приманкою для терористів. Пам'ятаю, як на якомусь "круглому столі" з проблем співпраці з НАТО хтось із екологів поставив це запитання. На що представники альянсу зауважили, що питання українських служб безпеки, нехай вони і вирішують. Чужі проблеми мало кого турбують. До того ж, дамба й без терористів на ладан дихає...

Але глобальна загроза від хвостосховищ ПХЗ — не єдина річ, що "радує" мешканців міста. Ще нещодавно у Дніпродзержинську налічувалося 117 ділянок радіоактивного забруднення, з гамма-тлом у межах 20—60 мкр/година, а в окремих місцях значення експозиційної дози досягає 120 мкр/година. За міжнародними нормами безпеки місцевість із таким тлом вважається радіаційно забрудненою і потребує негайного проведення заходів щодо дезактивації та поховання. А за нормами радянського і пострадянського нехлюйства перевантажували, наприклад, уранову руду, частину розсипали, ніхто не прибрав, так досі й лежить. І мені здається, що кількість таких ділянок за останній час суттєво не зменшилася...

Отож, і не диво, що дніпродзержинці у своєму повсякденному протистоянні з рідним містом досі реагували на техногенну атаку банально: ще донедавна смертність перевищувала народжуваність у 2,4 рази.

Ось таке гарне, затишне містечко. Місто вічно юних, що ще в 1997 році розпорядженням Президента України було віднесено до числа міст із найнебезпечнішою екологічною ситуацією. Та так у цій ситуації і залишається. Що й підтверджують кожен раз під час своїх візитів високопоставлені можновладці.

Не можна сказати, що нічого не робиться в напрямку поліпшення ситуації. Робиться. Але... Наприклад, декілька разів виділялися кошти на вирішення проблеми із хвостосховищами. Кажуть, що недостатньо. Зрозуміло, що це не просто така собі локальна халепа. Капіталовкладень потрібно і потрібно. От обіцяють ще... Чи вистачить? Проблема ж національного, а то й європейського рівня.

І ще — аби не було з фінансуванням так, як коментують самі мешканці небезпечної території: "Виділили — то й "украли"... Їм дай ще — то й ще "ужруть"... Є чогось у народі й така думка. Хто там правий, хто винуватий — Аллаху відомо. Цікавить єдине, — чи поліпшиться колись ситуація?

А поки одна приємна новина: в минулому році в Дніпродзержинську вперше народжуваність перевищила смертність. Як воно вже сталося — невідомо. Мабуть, за класиком: "Яка біда мене, яка чума косила, а сила знову розцвіла..."

● **Олеся ЖИВЧУК,** м. Дніпродзержинськ

НА КИЇВЩИНІ КРАДУТЬ... ОТРУТОХІМІКАТИ

ОФІЦІЙНО

Загазованість, промислові викиди, — на жаль, неодмінні атрибути нашого повсякдення. Проблема чистоти навколишнього середовища непокоїть усіх, адже йдеться про здоров'я людей. Що ж треба зробити для поліпшення екологічної ситуації на Київщині? Це було одним із запитань, на які відповів заступник начальника Державного управління екології та природних ресурсів у Київській області Володимир КОРОТЧЕНКО:

— Зелені насадження чи не найбільше сприяють оздоровленню навколишнього середовища. На жаль, на Київщині немає потужної сировинної бази. Головні лісоутворюючі породи — сосна, дуб, береза та вільха. Найлісистіші райони — Вишгородський, Поліський, Бородянський. У лісостепу — Васильківський, Богуславський та Фастівський. Мало лісу у Сквирському, Кагарлицькому, Згурівському та Яготинському районах. Область підтримує унікальні екосистеми. Лісові смуги захищають її агроландшафти від водної ерозії, пилових та снігових бур, суховіїв, а також затримують піски і зсуви. Прикро, але рекреаційні ліси використовують понад норму. Особливо у приміських зонах: вони деградують, ґрунти ущільнюються, витоптується трав'яний покрив. Та й водопроникність знижується. Результат — погіршення умов росту дерев, спрощення породного складу. Крім того, зменшується кількість підліску, знижується якісний склад деревостанів. Негативно впливає на ліси і промисловість, транспорт, отрутохімікати.

— В області є підприємства, які можуть спричинити локальні екологічні кризи...

— На Київщині це теплові електростанції, гідроенергетичні споруди, паливний комплекс, хімія, нафтохімія, транспорт (аеропорти), харчова промисловість (цукрові заводи).

Дуже болюче питання — накопичення відходів та заборонених для використання пестицидів. Їх аж понад дві тисячі тонн. Половина цієї кількості знаходиться в колишніх об'єднаннях "Сільгоспхімії". Решта — в господарствах районів. Коли ж виробництво шкодить навколишньому середовищу, то це не значить, що його треба ліквідовувати. Бо в області не так і багато підприємств. Якщо закриємо, — буде безробіття. Можемо лише призупинити їх, згідно з нашими повноваженнями. Інша справа, що повинні ефективно працювати системи очистки викидів газових, твердих та рідких відходів. Вони ж або відсутні, або на допотопному рівні.

Залишається не розв'язаною й така проблема: ще за радянських часів завезено в область багато пестицидів, отрутохімікатів. Подекуди вони в прорваних мішках лежать у складах, куди мають доступ і діти. Нині здійснюється завантаження цього "скарбу" в контейнери довгострокового зберігання. Прикро, що були випадки крадіжок...

— Володимире Станіславовичу, забруднення повітря зростає?

— Для деяких районів проблема охорони повітряного басейну винятково гостра. Зокрема для Білоцерківського, Тетіївського, Яготинського. Стан повітря залежить від потужного впливу джерел викидів — значною мірою промислових підприємств Києва. Це, насамперед, ТЕЦ-5, ТЕЦ-6, ДТЕЦ, ПКТМ. Оскільки забруднюючі речовини тут потрапляють у навколишнє середовище через високі джерела викидів, їх негативний вплив на атмосферне повітря поширюється на десятки кілометрів за межі столиці. А на Київщині найбільшу шкоду довкіллю завдає Трипільська ТЕС.

— А як щодо стану радіаційної безпеки в області?

— Після Чорнобильської катастрофи тут випало радіоактивних продуктів більш як на двадцяти тисячах квадратних метрів, що становить 42,8 відсотка від загальної площі області. Радіаційно забруднено території 18 районів, з яких 11 — лісостепових.

— Будь ласка, про ситуацію з екологією малих річок, а також Дніпра і Десни...

— Загальний стан річок оцінюється як задовільний. Це щодо малих річок. Таку ситуацію зумовила надмірна зарегульованість їхнього стоку ставками та водоймами. Джерела забруднення річок, у тому числі Дніпра та Десни, — викиди підприємств, очисних каналізаційних споруд. Щоб ліквідувати джерела забруднення, треба поліпшувати техніку, впроваджувати безвідходні технології та більш ефективні системи стоків.

— Яким є Ваше бачення екологічної служби майбутнього? Що треба зробити для того, аби її робота була результативнішою?

— Треба краще забезпечити її... Бо, скажімо, ганятися за браконьєрами по воді в гумових човнах, коли вони на моторних, — марна справа. Не обійтися без розгалуженішої служби. У нас один інспектор на район, хоч і маємо не менше повноважень, ніж, наприклад, у санітарної служби. Необхідна розвинута законодавча база. У нас, на жаль, недостатнє методичне забезпечення, бракує певних інструкцій, зокрема щодо підрахунку збитків. Треба займатися такою господарською діяльністю, яка б сприяла не лише збереженню навколишнього середовища, а й частковому його відновленню. Йдеться, насамперед, про запровадження безвідходних технологій, якщо ми перейдемо до меншенергоємних виробництв.

● Спілкувалася **Альбіна БАСЕНКО**